

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kateřina Králíková

ZÁJMOVÁ SAMOSPRÁVA SE ZAMĚŘENÍM NA ADVOKACII

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zájmová samospráva se zaměřením na advokacii“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

.....

Kateřina Králíková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat především JUDr. Dalimile Gadasové, Dr. za odborné vedení této diplomové práce a vstřícný přístup při jejím vypracování. Největší poděkování ovšem patří celé mé rodině a přáteli, kteří mě po celou dobu studia podporovali a byli mi nesmírnou oporou.

OBSAH

ÚVOD.....	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
1.1 Veřejná správa	10
1.1.1 Formální a materiální pojetí veřejné správy	10
1.1.2 Veřejná správa vs. moc zákonodárná, výkonná a soudní.....	10
1.1.3 Znaky veřejné správy.....	11
1.2 Státní správa	12
1.3 Samospráva.....	12
1.3.1 Pojmové znaky	13
1.3.2 Zájmová samospráva.....	13
2 POJEM A ÚLOHA ADVOKACIE.....	15
2.1 Nástin historického vývoje v českých zemích.....	16
2.2 Platná právní úprava	18
2.3 Principy advokacie	20
2.3.1 Principy organizace profese.....	21
2.3.2 Principy činnosti.....	22
3 ORGANIZACE ADVOKÁTŮ	25
3.1 Česká advokátní komora	25
3.1.1 Charakteristika.....	25
3.1.2 Organizace	25
3.1.3 Normotvorná pravomoc Komory.....	28
3.2 Mezinárodní organizace advokátů	32
4 POVOLÁNÍ ADVOKÁTA.....	34
4.1 Předpoklady pro výkon profese	34
4.1.1 Formální požadavky	34
4.1.2 Osobnostní předpoklady.....	36
4.2 Práva a povinnosti advokáta	37
4.3 Advokátní koncipient	39
4.3.1 Zákonné požadavky.....	39

4.3.2	Délka koncipientické praxe.....	40
4.3.3	Uznání jiné právní praxe	42
4.4	Způsoby výkonu advokacie	44
4.5	Evropský advokát	45
5	ADVOKACIE VE VELKÉ BRITÁNII	47
5.1	Možnosti výkonu advokacie ve Velké Británii pro české právníky ...	50
ZÁVĚR	52
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	55
ANOTACE	61
ABSTRACT	61
KLÍČOVÁ SLOVA	61
KEYWORDS	61
PŘÍLOHY	62

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
ÚS	Ústavní soud České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky
NSS	Nejvyšší správní soud České republiky
LZPS	Listina základních práv a svobod
EU	Evropská unie
ZA, zákon	zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
ObZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších předpisů
TRŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů
ČAK, Komora	Česká advokátní komora
VŠ	vysoká škola
VOŠ	vyšší odborná škola
UP	Univerzita Palackého
MU	Masarykova univerzita
UK	Univerzita Karlova
ZČU	Západočeská univerzita
AK	advokátní kancelář
ESD	Evropský soudní dvůr
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
v.o.s.	veřejná obchodní společnost
k.s.	komanditní společnost
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
SRA	Solicitors Regulation Authority
prof.	Profesor
Srov.	srovnej
např.	například
tj.	to je

apod.	a podobně
tzv.	takzvaně
resp.	respektive
tzn.	to znamená
příp.	případně
aj.	a jiné
popř.	popřípadě

ÚVOD

Profese advokáta patří v České republice k nejžádanějším. Důkazem tohoto tvrzení je nejen enormní nárůst advokátů, kdy od roku 1990, tedy od znovuoživení této profese, počet jejich příslušníků mnohonásobně vzrostl z cca 900 na více než 11 tisíc¹, ale taktéž neustálý zájem o toto povolání ze strany absolventů, kdy jich do této oblasti každoročně míří stovky. Tomu ostatně nasvědčuje sama skutečnost, že Česká advokátní komora každého čtvrt roku zapíše do seznamu 300 - 400 nových advokátních koncipientů².

Teoretickým východiskem a současně první kapitolou mé práce bude vymezení základních pojmů, jako jsou veřejná správa, státní správa a samospráva, neboť právě jejich analýza je nezbytným předpokladem pro pochopení zájmové samosprávy, k níž advokacii řadíme. Jedná se o pojmy, kde neexistuje jednotná definice, a proto se na jejich vymezení zaměřím z pohledů více autorů.

Ve druhé kapitole se budu již blíže věnovat advokacii samotné. Jakmile definuji pojem, přiblížím hlavní úlohu, jež advokacie ve společnosti sehrává. S ohledem na skutečnost, že k poznání současného stavu, je vždy zapotřebí znát stav minulý, nastíním zde krátce také její historický vývoj. Následně navážu vymezením právní úpravy a v závěrečné části této kapitoly též základních principů, jimiž je advokacie ovládána.

Třetí kapitolu práce zaměřím na Českou advokátní komoru, největší právnickou profesní organizaci v ČR, a to jak z hlediska organizačního uspořádání, tak především z hlediska její normotvorné pravomoci. Jelikož právní povaha stavovských předpisů není do dnešního dne zcela vyřešenou otázkou, bude právě ona tvořit gró této kapitoly. Zaměřím se hlavně na to, jakou povahu jim přisuzují jednotliví odborníci na správní právo, přičemž v závěru se pokusím k této problematice zaujmout své vlastní stanovisko. Současně se také krátce zmíním o organizacích advokátů, jež působí na mezinárodní úrovni.

Rozsáhlejší čtvrtá kapitola bude orientována na povolání advokáta, resp. jaké předpoklady jsou pro výkon této profese nutné, jaká práva a povinnosti advokátům spolu s jejím výkonem vznikají, apod. Jelikož jedním z požadavků pro výkon advokacie je absolvování koncipientenské praxe, bude část této kapitoly věnována i koncipientům. Zde bych se ráda zaměřila na v poslední době hodně diskutovanou a kontroverzní otázku týkající se prodloužení délky této praxe, odůvodňovanou zejména snižováním kvality budoucích advokátů, kdy k této problematice

¹ *Martin Vychopeň: Advokacie je noblesní a především obrovsky odpovědné povolání* [online]. pravnicaradce.idnes.cz, 25. října 2012 [cit. 24. února 2013]. Dostupné na <<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-58072010-advokacie-je-noblesni-a-predevsim-obrovsky-odpovedne-povolani>>.

² *Věstník ČAK*, 28. února 2013, s. 15 – 26.

zaujmu svůj názor a pokusím se navrhnout alespoň částečně řešení; a dále na pro mnohé možná zajímavé téma uznávání jiné praxe. I přesto, že stále převažuje tradiční samostatný výkon této profese, existuje více způsobů, jak lze advokacii uskutečňovat. Ty zde také přiblížím. V závěru zmíním osobu evropského advokáta, jehož postavení v současné době nabývá stále více na významu.

Pátá a poslední kapitola bude pojednávat o advokacii ve Velké Británii. Zde se omezím na přiblížení pojetí samotných barristrů a solicitorů, rozdílů mezi nimi a podmínek nutných pro výkon těchto profesí. V závěru pak vymezím možnosti výkonu advokacie ve Velké Británii pro české právníky.

Cílem mé diplomové práce není podat komplexní a vyčerpávající rozbor advokacie, nýbrž tuto oblast pouze přiblížit, a to jak z pohledu správněprávního, tak z pohledu samotného zákona o advokacii. Současně se také zaměřím na konkrétní instituty a otázky, na něž v praxi neexistuje jednotný názor nebo se jeví jako problematické a zde se pokusím navrhnout vlastní řešení.

Celá práce bude sepsána za použití metody analytické, empirické a komparace, nicméně nevyhnu se bohužel ani, zejména v úvodní části práce, metodě popisné.

Tato diplomová práce vychází z právního stavu ke dni 28. 2. 2013.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

K tomu, abychom se mohli zabývat zvoleným tématem, tj. zaměřit se na advokacii v ČR, její postavení, právní úpravu, organizaci, výkon atd., je nejdříve nutné vymezit základní pojmy, jako jsou veřejná správa, státní správa a samospráva. Provedení analýzy právě těchto stěžejních pojmů je nezbytným předpokladem pro pochopení zájmové samosprávy, k níž advokacii řadíme.

1.1 Veřejná správa

Definicí veřejné správy je nespočet.³ Každý z autorů, významných představitelů a odborníků na správní právo, vytváří svou, když právě tu považují, ať už z toho či onoho důvodu za nejlepší a nejlépe veřejnou správu vystihující. Všichni se však shodují v jednom, a to v konstatování skutečnosti, že vymezení tohoto pojmu není vůbec snadné, ba naopak jde o záležitost velmi obtížnou.

1.1.1 Formální a materiální pojetí veřejné správy

Ať už vezmeme z mnoha existujících definic za svou jakoukoli, veřejnou správu můžeme pojímat dle dvou hledisek. Prvním z nich je hledisko formální, tj. chápání veřejné správy jako určité instituce (správního orgánu, úřadu), prostřednictvím které je veřejná správa jako správa věcí veřejných vykonávána. Tím druhým je hledisko materiální, resp. pojetí veřejné správy jako určitého druhu činnosti, kterou úřad vykonává a při níž je vázán jak právními předpisy, tak rozhodnutími nadřízených úřadů. V tomto smyslu pak můžeme tyto činnosti dále vymezit, a to pozitivně nebo negativně. Snaha vymezit veřejnou správu v pozitivním materiálním smyslu, tzn. definováním toho, v čem, v jakých konkrétních činnostech spočívá, se ovšem nejeví jako šťastně zvolené kritérium, když forma a objem správní činnosti se se změnou úkolů veřejné správy mění. Z tohoto důvodu se častěji používá negativní materiální vymezení veřejné správy, kdy tato představuje souhrn činností, jenž nelze podřadit pod zákonodárství či soudnictví.⁴

1.1.2 Veřejná správa vs. moc zákonodárná, výkonná a soudní

Stejně jako jednotliví autoři vytváří definice veřejné správy, drtivá většina z nich ji s ohledem na negativní materiální vymezení dává do kontextu s mocí zákonodárnou, výkonnou a soudní ve snaze poukázat na základní rozdíly, čímž tak přijaté definice doplňují.

³ Např. V. Sládeček ji definuje jako: „Řízení veřejných záležitostí.“ J. Pražák jako: „Činnost nesoucí se za trvalým účelem řídit ty které záležitosti.“ Podle P. Průchy je veřejnou správou: „Správa veřejných záležitostí realizovaná jako projev výkonné moci ve státě.“

⁴ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 18 - 19.

Pokud jde o vztah veřejné správy a moci zákonodárné, je veřejná správa činností podzákonou a výkonnou, přičemž zákonodárství je jí nadřazeno a vytváří právní rámec její činnosti. Nicméně i ona se na tvorbě legislativy podílí, a to prostřednictvím vlády a její zákonodárné iniciativy. Hlavní rozdíl mezi veřejnou správou a soudnictvím není spatřován ani tak v činnosti samotné, když obě spočívají v provádění zákonů a jiných právních předpisů, ale především v postavení orgánů, jež tuto činnost vykonávají. Zatímco soudnictví je realizováno soudy, kdy jednotliví soudci jsou při výkonu své rozhodovací činnosti vázáni pouze zákony a mezinárodními smlouvami, jež jsou součástí právního řádu (jinak jsou nezávislí), veřejná správa je vykonávána osobami, které nezávislé nejsou a plně zde působí vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Co se týče vztahu veřejné správy a moci výkonné, resp. vlády, tyto není možné ztotožňovat. Ačkoli je veřejná správa považována za jednu ze součástí moci výkonné, vládu můžeme chápat jako její politické vedení.⁵

1.1.3 Znaky veřejné správy

Na rozdíl od soukromé správy, jež je vykonávána soukromými osobami, v soukromém zájmu, sledujíc vlastní cíl a řídíc se přitom vlastní vůlí, pro veřejnou správu jsou typické znaky veřejné moci a veřejného zájmu. *Veřejný zájem* je ve správním právu, stejně jako veřejná správa, považován za jeden z neurčitých pojmů, jež není platnou právní úpravou vymezen, avšak je velmi často používán. Již ze samotné povahy věci jej můžeme vnímat jako zájem, u nějž jde o zájmy celé společnosti, tj. o zájmy blíže neurčených osob.⁶

Veřejnou moc potom můžeme charakterizovat jako institut, jež v sobě zahrnuje jak moc státní (představovanou státem a vykonávanou státními orgány), tak zbývající veřejnou moc, která je v příslušném rozsahu svěřena subjektům nestátního charakteru, tzv. veřejnoprávním korporacím⁷, a je od státní moci odvozena.⁸

Ústavní soud ČR (dále jen „ÚS“) pak dle svého nálezu, vedeném pod sp. zn. II. ÚS 75/93, veřejnou mocí rozumí *„takovou moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně. Subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu“*.

⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 27 - 30.

⁶ PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 7. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 54.

⁷ Např. D. Hendrych uvádí, že veřejnou korporací je *„člensky organizovaný subjekt veřejné správy, kterému byla svěřena moc samostatně plnit veřejné úkoly“*. Podobně P. Průcha chápe veřejnoprávní korporaci jako *„samosprávnou instituci představovanou společenstvím osob, spojených společnými cíly při realizaci veřejných zájmů, jež je státem aprobována a jíž je přiznána příslušná právní subjektivita“*.

⁸ PRŮCHA: *Správní právo...*, s. 54.

Vezmeme-li do úvahy pojetí veřejné správy jako organizace, tzv. formální pojetí, dělí se veřejná správa na státní správu a samosprávu. Ačkoli je státní správa důležitou součástí veřejné správy, pro účely mé práce ji vymezím pouze okrajově. Naopak blíže se budu věnovat právě její druhé větvi - samosprávě.

1.2 Státní správa

Státní správa je jádrem a nezastupitelnou součástí veřejné správy. Pokud bychom ji měli nějakým způsobem vymezit, lze ji definovat jako veřejnou správu uskutečňovanou státem.⁹ Z hlediska jejich vykonavatelů se dělí na přímou (vykonávanou přímo orgány státu) a nepřímou (vykonávanou v rámci přenesené působnosti subjekty odlišnými od státu).¹⁰

Státní správa v sobě kloubí prvky řídicí a regulační. Pokud jde o prvky řídicí, je třeba poznamenat, že smyslem státní správy je dosahování nově stanovených cílů. Ty přitom primárně neurčuje sama státní správa, ale v základní rovině jsou odvozeny od zákonů. Prvek regulační pak spočívá v udržování žádoucího stavu v určitých mezích. Státní správa tak chrání a garantuje určitý zákonný stav a v případě jeho narušení zajišťuje jeho nápravu.¹¹

Co se týče samotného charakteru státní správy - je činností výkonnou, podzákonnou a nařizovací. Posláním státní správy a zároveň její výkonnou činností je provádění zákonů. Vedle této pasivní činnosti se však také významnou měrou podílí na tvorbě státní politiky, včetně samotných zákonů. V tomto případě je na místě zdůraznit její podzákonný charakter, který spočívá ve vázanosti právem, tj. vázanost zákony i obecně závaznými právními předpisy vydanými na základě zákona a k jejich provedení. Pro státní správu je nicméně charakteristická i její nařizovací činnost, tj. oprávnění správních orgánů vydávat správní akty a zavazovat tak jejich adresáty.¹²

1.3 Samospráva

Stejně jako neexistuje jednotná definice veřejné správy, podávají jednotliví autoři různorodé definice samosprávy.¹³ Každý se snaží, aby právě ta jeho byla tou nejjednodušší, ale přitom nejjasnější a nejlépe vystihující její charakter. Ani jeden z autorů však nezůstává pouze u definice,

⁹ Tamtéž, s. 59.

¹⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 19.

¹¹ PRŮCHA: *Správní právo...*, s. 59 – 60.

¹² Tamtéž, s. 60 – 61.

¹³ Např. A. Merkl: „*Samospráva jest specifickou formou správní organizace.*“ D. Hendrych: „*Samosprávu lze charakterizovat jako ústavou a zákony stanovený okruh úkolů veřejné správy, jejichž vykonávání vlastním jménem je svěřeno samosprávné korporaci odlišné od státu.*“ P. Zářecký: „*Samostatná, nezávislá správa vlastních záležitostí.*“

nýbrž každý tu svou následně rozvádí a doplňuje vymezením základních pojmových znaků, které musí být dány, aby se o samosprávu vůbec jednalo.

Vedle samotné definice a pojmových znaků je v literatuře věnována velká pozornost také otázkám jejího pojetí. Rozlišujeme tak dvě základní pojetí samosprávy, a to politické a juristické. Pokud hovoříme o prvním z nich, chápeme samosprávu jako prostředek, kterým se sledují určité politické cíle. Juristickým pojetím se pak rozumí metoda správy, při které se „spravovaní“ spravují sami.¹⁴

1.3.1 Pojmové znaky

Ačkoli se jednotlivé definice samosprávy autor od autora různí, ohledně pojmových znaků mezi nimi panuje víceméně shoda. I když tedy každý autor podává odlišnou definici, jejím doplněním o základní znaky se v konečném důsledku dostávají ke shodnému vymezení. Vezmeme-li v úvahu např. Merklovo, Sládečkovu a Hendrychovo pojetí, tito shodně prohlašují za základní následující znaky:

- projev decentralizace,
- subsidiarita,
- výkon veřejnoprávními korporacemi,
- relativní nezávislost,
- autonomie (oprávnění vydávat statutární předpisy),
- dohled státu.¹⁵

Z uvedených autorů se této otázce podrobněji věnuje A. Merkl, který mezi základní pojmové znaky samosprávy, kromě shora uvedených, vypočítává navíc demokratičnost, volené orgány, trvalost a ekonomickou nezávislost.¹⁶

1.3.2 Zájmová samospráva

Samospráva je často spojována s územím. To ovšem není jediným kritériem, pomocí kterého ji můžeme definovat. Vedle územní samosprávy tak dále rozlišujeme samosprávu zájmovou¹⁷. Na rozdíl od územní, jenž je spojena s určitým územím, zájmová je organizována na základě společných zájmů, kterými mohou být např. národnost, profese či jiná skutečnost, která vede občany ke sdružování. Dalším podstatným rozdílem, který od sebe tyto dva druhy samosprávy odlišuje, je ten, že na zájmovou samosprávu není přenášen výkon státní správy.¹⁸

¹⁴ MERKL, Adolf. *Obecné právo správní – díl 2*. Praha: Orbis, 1932, s. 187 – 188.

¹⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 298 – 301.

¹⁶ MERKL: *Obecné právo správní...*, s. 191 – 195.

¹⁷ Např. J. Pošvár zájmovou samosprávu definuje následovně: „Zájmová samospráva provádí správu různých odborných svazků, jako jsou stavovské komory, grémia, svazky hospodářské a pojišťovací různého druhu.“

¹⁸ ZÁŘECKÝ, Pavel. O samosprávě. *Správní právo*, 1997, č. 6, s. 329.

Pokud jde o samotné označení, i zde panuje nejednota, když v některých publikacích je zájmová samospráva ztotožňována se samosprávou profesní.¹⁹ Ta má v našich zemích velkou a dlouhodobou tradici. Historickým předchůdcem tohoto „poddruhu“ zájmové samosprávy byly středověké cechy. Jejich výskyt v dnešní době sice stále v menším měřítku zaznamenáváme (např. Cech malířů a lakýrníků, Jednota kominíků v Praze, atd.), formálně se však jedná o občanská sdružení.²⁰

Dle mého názoru je toto zaměňování nevhodné, spíše pak matoucí, když profesní samospráva je pouze jakýmsi „poddruhem“ samosprávy zájmové, jelikož výkon určité profese je právě tím společným zájmem, jenž určité subjekty sdružuje.

Jinde je zájmová samospráva pojímána jako pojem širší, zahrnující vedle profesní také vysokoškolskou samosprávu.²¹ Dle prof. V. Sládečka, ale i jiných autorů (např. P. Zářeckého) je akademická samospráva (tzn. školská a vysokoškolská), kterou lze považovat za mix samosprávy profesní a zájmové, řazena k tzv. samosprávě ostatní.²²

Vedle základních pojmových znaků samosprávy jsou pro zájmovou samosprávu charakteristické následující specifické znaky:

- členská základna - oproti územní samosprávě zde členství nevzniká automaticky naplněním podmínek stanovených zákonem, nýbrž na základě volního jednání zájemce, přičemž ve většině případů je zákonem předepsáno povinné členství a jsou vyžadovány další předpoklady, jako jsou vzdělání, praxe a vykonání zkoušek;
- vázanost členů jak právními, tak i stavovskými předpisy;
- povinnost placení členských příspěvků a z toho vyplývající možnost hospodaření s vlastním majetkem;
- dobled orgánů komory, včetně možnosti kárného potrestání.²³

¹⁹ KOUDELKA, Zdeněk. Zájmová samospráva a její předpisy. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5, s. 8.

²⁰ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 308.

²¹ KOUDELKA, Zdeněk. Zájmová samospráva a její předpisy. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5, s. 8.

²² SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 323.

²³ Tamtéž, s. 315.

2 POJEM A ÚLOHA ADVOKACIE

Nezbytným předpokladem k tomu, abychom se advokací mohli zabývat podrobněji, je potřeba si tento pojem vymežit, tedy pochopit, co se advokací myslí.

Výklad tohoto pojmu nalezneme v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „zákon“ nebo „ZA“), konkrétně pak v ustanovení § 1, který za výkon advokacie považuje „*poskytování právních služeb²⁴ advokáty*“.

Nelze se však omezovat pouze na legální definice, když samotný obsah této činnosti ji daleko přesahuje. Dle Nejvyššího správního soudu ČR (dále jen „NSS“)²⁵ „*výkonem advokacie není jen samotné poskytování právních služeb, ale také veškeré úkony, k nimž je advokát povinen v souvislosti s poskytováním právní služby i poté, kdy je zastupování klienta ukončeno. Takové úkony advokát činí nikoliv jako občan, ale jako advokát při výkonu advokacie.*“

Ve společnosti zaujímá advokacie velmi významné místo. Je tomu tak především proto, že **poskytuje ochranu** základnímu lidskému právu, a to **právu na soudní a jinou právní ochranu**, jež je zaručeno jak na národní úrovni – Listinou základních práv a svobod (dále také jen „LZPS“), konkrétně pak čl. 36; tak na úrovni mezinárodní – čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Některé publikace²⁶ hovoří o advokacii jako o **monopolu na právní pomoc**. Toto, podle mého, nešťastně zvolené spojení, má reflektovat rozsah, ve kterém je právní pomoc v porovnání s jejím poskytováním jinými právníckými profesemi, zajišťována právě advokací.

V porovnání s jinými právníckými profesemi, např. s exekutory, kteří vykonávají svou činnost převážně v intencích dvou právních předpisů²⁷, advokát poskytuje všeobecnou právní pomoc, tj. ve všech odvětvích práva. Spíše jak, že jí poskytuje, by bylo asi lepší hovořit o tom, že by měl být schopen ji poskytnout. Je toho ale skutečně schopen?

Skutečnost, že advokát složí advokátní zkoušku, je sice důkazem toho, že disponuje odbornými znalostmi v právních odvětvích, jež jsou vyžadovány zkušebním řádem, avšak ne vždy se jedná o dispozici trvalou. Mállokterý advokát v dnešní době zaměřuje svou praxi všeobecně. Maximálně ten, který působí v menším městě, což ho k tomuto kroku donutí. Většina

²⁴ Právními službami se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu. Poskytováním právních služeb se rozumí rovněž činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštního právního předpisu (např. občanského soudního řádu, zákona o soudnictví ve věcech mládeže, aj.), je-li vykonávána advokátem.

²⁵ Rozsudek NSS ze dne 31. 5. 2004, sp. zn. 5 As 34/2003

²⁶ Např.: MACKOVÁ, Alena. *Právní pomoc advokátů a jejich dostupnost*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 32.

²⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

advokátů se nakonec raději specializuje na jedno nebo dvě právní odvětví. Tito sice své odborné znalosti v určitém odvětví rozšiřují a bývají považováni za „odborníky ve svém oboru“, ovšem děje se tak na úkor schopnosti dobré orientace v ostatních právních odvětvích, kde se jejich znalosti stírají. Schopnost poskytovat zde právní pomoc zcela mizí a stejně jako je schopen poskytnout klientovi právní pomoc např. v oblasti obchodního práva takto zaměřený advokát, je schopen mu ji stejně kvalitně poskytnout i notář.

Na základě shora uvedeného je na místě ukončit tuto polemiku s tím, že hlavním úkolem a smyslem advokacie, je stejně jako u jiných právnických profesí ochrana, resp. obrana práv a oprávněných zájmů klienta, jako realizace jeho ústavně zaručeného práva na soudní a jinou právní ochranu.

2.1 Nástin historického vývoje v českých zemích

Než advokacie dospěla do stavu, ve kterém ji známe dnes, prošla i ona svým dlouhodobým vývojem, jenž netrval desetiletí, ale naopak byl otázkou několika staletí.

První zmínky můžeme nalézt již ve 13. století. Dle svědectví některých osob již v této době vystupovali spolu s osobami u soudu další osoby, které těmto pomáhaly chránit jejich zájmy. V této době nelze sice mluvit ještě o advokátech, kteří těmto lidem poskytovali za úplatu právní pomoc, ale svou podstatou se tato činnost advokacii nepochybně podobala. Existenci advokacie jako povolání nám však dokládají prameny z bezprostředně následujícího 14. století, zejména pak nařízení pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic z roku 1356.²⁸

Významným obdobím nejen pro oblast vzdělanosti, ale také především z hlediska právního, byl pro české země středověk, kdy se v souvislosti se založením nejstarší střeoevropské univerzity v Praze v roce 1348 začali objevovat řečníci, předchůdci dnešních advokátů. Řečníkem mohl být v té době každý svobodný občan, kterého strana pověřila, aby za ní u soudu mluvil. Nebyly požadovány žádné speciální podmínky. Jednalo se o jakéhosi pomocníka a rádce strany, nikoli o jejího zástupce. Hlavním úkolem řečníka bylo především vyhradit straně procesní oprávnění, přednést žalobu, klást dotazy protistraně, navrhnout důkazy, apod.²⁹

Do této doby se advokacie vyvíjela pouze v tzv. materiálním pojetí. Snaha organizovat advokacii byla poprvé zmíněna ve ***Sněmovním usnesení z roku 1615***, které je považováno za první formální úpravu advokacie a první „advokátní řád“. Hlavním cílem bylo zabránit tomu, aby řečnictví mohl provozovat kdokoliv. Usnesení obsahuje jména 25 řečníků, kteří mohli bez

²⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde, 1997, s. 351.

²⁹ Tamtéž, s. 352.

dalšího nadále vykonávat své povolání; postup přijímání dalších uchazečů; stavovské povinnosti; tresty za neoprávněný výkon povolání; pravidla odměňování a zavádí princip numerus clausus.³⁰

Podrobnější formální úpravou advokacie bylo až pobělohorské **Obnovené zřízení zemské** z roku 1627. Spolu se zavedením písemného procesu, namísto ústního, povolání řečníků ztratilo na významu a na jejich místo nastoupili prokurátoři a advokáti.³¹ Jak již vyplývá ze samotného znění Obnoveného zřízení zemského, nezachovával se mezi prokurátory a advokáty žádný rozdíl, přičemž obě povolání mohla vykonávat jedna osoba. Fakticky se však tyto osoby lišily. Advokáti byli schopni vykonávat všechny procesní úkony, včetně sepisování soudních podání, jelikož se jednalo na rozdíl od prokurátorů o osoby, jež měly vystudováno právo, tj. o osoby vysokoškolsky vzdělané. Prokurátoři tak byli oprávněni pouze k zastupování strany u soudu. Tento formální rozdíl byl později v roce 1652 zakotven v Deklaratoriích – novelizaci Obnoveného zřízení zemského.³²

Tento stav přetrvával až do vydání **Josefinského soudního řádu** v roce 1781, který zrušil numerus clausus a jako podmínky přístupu k advokátnímu stavu stanovil doktorát práv (na venkově alespoň vysvědčení o znalosti práv) a zkoušku před apelačním soudem. Délka praxe, která zkoušce předcházela, však stanovena nebyla. V průběhu několika málo let byly tyto podmínky postupně měněny. Od podmínky bezvýjimečného doktorátu práv a dvouleté praxe, přes zrušení advokátních zkoušek, až po přijetí předpisů, jež znovu zavedly numerus clausus, a jmenování advokátů jako pravomoc Nejvyššího soudu (dále jen „NS“).³³

Významným obdobím ve vývoji právního řádu byl nepochybně rok 1848 a nástup parlamentarismu. Stejně jako docházelo k zásadním změnám ve správní a soudní organizaci, docházelo ke změnám i v advokacii. Roku 1849 bylo přijato císařské nařízení, kterým byl schválen **Provizorní advokátní řád**. Oproti Josefinskému soudnímu řádu došlo k významnějším změnám jen v oblasti úpravy advokátních zkoušek. Princip numerus clausus byl zachován. Za pokrok tohoto „zákona o advokacii“ lze však považovat zřízení advokátních komor,³⁴ kterým byla svěřena část samosprávy.³⁵

Původně na přechodnou dobu přijímaný Provizorní advokátní řád nakonec platil téměř 20 let, než došlo v roce 1868 k přijetí **Advokátního řádu**. Advokátní řád byl v historii naší advokacie zákonem s nejdélsí dobou účinnosti a jeho text ovlivnil jak polistopadový zákon

³⁰ BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivity advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 21.

³¹ BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2000, s. 29.

³² SCHELLEOVÁ: *Organizace notářství...*, s. 354.

³³ BALÍK: *Minulost, přítomnost...*, s. 23 - 24.

³⁴ V českých zemích tak vznikaly advokátní komory v Praze, Brně a Opavě.

³⁵ BALÍK: *Advokacie včera...*, s. 34.

o advokacii z roku 1990, tak platnou právní úpravu.³⁶ Jeho základním přínosem bylo zavedení nezávislosti advokátního stavu, zřízení stavovské samosprávy a zrušení numerus clausus. Advokátem se tak mohl stát každý uchazeč, který splnil předepsané podmínky^{37, 38}.

V letech 1848 – 1918 tak byla vybudována poměrně moderní advokacie.

Období První republiky s sebou v oblasti advokacie nepřineslo žádné výrazné změny. Jednalo se o poklidné období. Řada významných advokátů (mezi něž patřil např. Alois Rašín, Eduard Koerner, Václav Bouček a spousta dalších) se zapojila do politického dění a podílela se na budování samostatného státu, který následně převzal a navázal na vyzkoušenou rakouskou právní úpravu. Základním předpisem advokacie tak byl stále Advokátní řád z roku 1868, jenž postupně prošel třemi významnějšími novelami, kdy za tu nejvýznamnější můžeme považovat novelu z roku 1922, která připustila k výkonu právnického povolání ženy.³⁹

Období okupace, Protektorátu Čechy a Morava, včetně únorového puče v roce 1948 s sebou však pro advokacii přineslo řadu nepříznivých důsledků. Došlo k zániku soukromých praxí, byl zostřen státní dohled a režimu nepohodlným advokátům byla odebrána jejich oprávnění. Toto období u nás přetrvávalo dalších 41 let až do roku 1989. Právě v tomto roce došlo tzv. Sametovou revolucí ke svržení socialistického režimu a tím k návratu dříve osvědčených hodnot. Následujícího roku pak skupina významných advokátů, v čele s Karlem Čermákem, připravila text zákona o advokacii, jenž navazoval na rakouskou a následně prvorepublikovou právní úpravu. Období let 1990 – 1996 se vyznačovalo tzv. „dvoukolejností“, kdy na právnickém poli vedle advokátů působili také komerční právníci, jejichž středem zájmu byla převážně problematika obchodního práva. Definitivní tečkou vývoje advokacie je pak současně platný zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.⁴⁰

2.2 Platná právní úprava

Právo na právní pomoc je ústavně zaručeným právem. Jeho primární úpravu nalzáme v hlavě páté Listiny základních práv a svobod, která obsahuje úpravu práva na soudní a jinou právní ochranu. Článek 37 LZPS, konkrétně pak jeho druhý odstavec stanoví, že „*každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení*“.

³⁶ Tamtéž, s. 41.

³⁷ Podmínkami pro výkon advokacie byly: rakouské státní občanství, plnoletost, bezúhonnost, doktorát práv na tuzemské univerzitě, sedm let praxe (z toho šest let u advokáta), advokátní zkouška.

³⁸ BALÍK: *Minulost, přítomnost...*, s. 33.

³⁹ Tamtéž, s. 39 - 41.

⁴⁰ *Historie advokacie v ČR* [online]. cak.cz, [cit. 4. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=38>>.

Současně je toto právo upraveno také v čl. 6 odst. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

To však nejsou jediné předpisy, ve kterých právní zastoupení nalézáme. Úpravu tohoto právního institutu tak můžeme nalézt i v dalších právních předpisech⁴¹.

Nicméně základním a stěžejním předpisem, jenž upravuje výkon advokacie a zajišťuje tak realizaci práva na právní pomoc, je **zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii**, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon prošel od počátku své účinnosti celkem 27 novelami. Většina z nich byla přijímána v souvislosti s novelami jiných zákonů (např. s rozsáhlou novelou OZ, OSŘ, TRŘ, apod.) a měla tak spíše jen technický dopad. Novely, které naopak zasáhly do jeho znění výrazněji, byly tři⁴².

První z nich lze označit jako „*reparační*“. Úprava některých otázek se v praxi ukázala jako nedomyšlená či nedostatečná a vyvstala tak potřeba tyto nedostatky napravit, což také bylo jejím hlavním cílem. Touto novelou tak kupříkladu došlo ke změnám v úpravě povinnosti mlčenlivosti, k nové úpravě skládání advokátních zkoušek, apod.⁴³

Druhou, tzv. „*euronovelou*“, došlo v souvislosti se vstupem ČR do EU k harmonizaci zákona se třemi evropskými směrnici⁴⁴, jež umožnily výkon advokacie tzv. evropským advokátům (k nim blíže v kapitole 4).⁴⁵

Na základě třetí novely, jež může být označována jako „*završující*“, došlo k zavedení dalších způsobů výkonu advokacie (prostřednictvím komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným nebo zahraniční společnosti; ale také v pracovním poměru k jinému advokátovi). Vedle této stěžejní změny přináší novela i řadu dalších, mezi něž lze řadit např. změnu v určování advokátů k poskytování bezplatných právních služeb.⁴⁶

Vedle těchto výraznějších novel, v pořadí předposlední novelou⁴⁷ byla do zákona vložena část sedmá, rozšiřující činnosti Komory o oblast mediace. ČAK tak vznikla povinnost zajišťovat v této sféře vzdělávání a konání zkoušek. Provádění mediace je činností advokátům vlastní, a proto se právě tato skutečnost stala důvodem této úpravy.⁴⁸

⁴¹ V OZ se jedná zejména o ustanovení § 22 – 33b a § 724 a násl. Pokud jde o OSŘ, tu musíme poznamenat především ustanovení §§ 25, 29 odst. 4 a 241 odst. 1. V TRŘ jde pak zejména o ustanovení § 2 odst. 13 a § 35 – 41.

⁴² 1) zákon č. 210/1999 Sb. 2) zákon č. 228/2002 Sb. a 3) zákon č. 79/2006 Sb.

⁴³ RAČOK, Michal. Několik úvah nad poslední novelou zákona o advokacii. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 2, s. 5.

⁴⁴ 1) Směrnice Rady 77/249/EHS k usnadnění účinného uplatňování svobody poskytovat služby právníky; 2) Směrnice Rady 89/48/EHS o obecné úpravě pro uznávání vysokoškolských diplomů udělených po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělání a konečně 3) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES k usnadnění trvalého výkonu povolání právníka v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace.

⁴⁵ RAČOK, Michal. Několik úvah nad poslední novelou zákona o advokacii. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 2, s. 5.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci.

⁴⁸ KRYM, Ladislav. In SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Zákon o advokacii. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 372 - 373 (§ 49a).

Ministerstvo spravedlnosti zákon dále provádí svými **vyhláškami**, jež mají charakter podzákonných právních předpisů. V současné době jich vydalo šest⁴⁹.

Organizace a výkon advokacie jsou dále upraveny také celou řadou **stavovských předpisů**, vydávaných příslušnými orgány České advokátní komory (dále jen „ČAK“ nebo „Komora“). Tyto předpisy upravují zejména organizační řád Komory, etický kodex advokátů, výchovu a vzdělávání advokátů a advokátních koncipientů, příspěvky na činnost komory a odvody do sociálního fondu, pravidla pro vydávání Věstníku Komory, aj.⁵⁰

V neposlední řadě musíme mezi výčet pramenů práva pro advokáty uvést **evropské předpisy**. Ty v posledních letech, v důsledku neustálého rozšiřování evropské integrace, nabírají na významu a v nemalém měřítku ovlivňují podobu právních řádů členských států. Evropské právo dnes zasahuje do téměř všech oblastí práva. Ani advokacie není výjimkou. Jak již bylo řečeno v souvislosti s tzv. „euronovelou“ zákona, jedná se zejména o zmíněné harmonizační směrnice, které umožnily výkon advokacie evropským advokátům.

Dalšími významnými dokumenty, které je dle mého názoru v tomto směru důležité zmínit, jsou dva základní dokumenty Rady evropských advokátních komor (CCBE). Prvním z nich je Etický kodex advokátů EU⁵¹, jenž je pouze s rozdílem odlišné místní působnosti obdobou etického kodexu ČAK. Jde o pravidla profesionální etiky, která mají být advokátním stavem členských, přidružených a pozorovatelských zemí CCBE respektována a uplatňována při výkonu profese ve všech přeshraničních aktivitách. Druhým z nich je Charta základních principů evropské advokacie⁵². Ta v žádném případě zmíněný kodex nenahrazuje, nýbrž se jedná o dva dokumenty, které se vzájemně doplňují.⁵³

2.3 Principy advokacie

Principy obecně považujeme za právní ideje, které ovládají určité právní odvětví, institut nebo právní profesi. Některé z nich nalézáme přímo v právních normách, jež konkrétní odvětví, profesi nebo institut upravují, příp. jsou upraveny stavovským předpisem, ostatně jako je tomu

⁴⁹ Jednotlivé vyhlášky viz. webové stránky České advokátní komory, sekce Předpisy o advokacii (<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?pgid=22>).

⁵⁰ *Stavovské předpisy*. cak.cz, [cit. 4. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?pgid=23>>.

⁵¹ Kodex byl schválen dne 28. října 1988 ve Štrasburku. Představenstvo ČAK jej přijalo na své schůzi dne 11. března 1992 s účinností od 1. července téhož roku. Do dnešního dne byl třikrát novelizován, k poslední úpravě došlo na plenárním zasedání v Oportu 19. května 2006.

⁵² Přijata dne 24. 11. 2006 na plenárním zasedání v Bruselu.

⁵³ *Charta základních principů evropské advokacie a Etický kodex advokátů Evropské Unie* [online]. 2008 [cit. 13. listopadu 2011]. Dostupné na <http://www.cbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/CoC_Charter_Czech_la10_1253625489.pdf>.

i v případě advokacie. Může však dojít také k situaci, že vůbec kodifikovány nejsou, přičemž jsou pouze výsledkem činnosti právní nauky, která je jako takové dovodila.⁵⁴

Pokud jde o principy uplatňované v advokacii, tyto odpovídají právům a povinnostem (právním i morálním), které jednotlivým advokátům vznikají v souvislosti s jejich přistoupením a následným členstvím v Komoře. Jak již bylo zmíněno výše, jejich zdrojem je zde jak právní předpis, tj. zákon o advokacii, tak předpis stavovský, konkrétně pak Usnesení Představenstva ČAK č. 1/1997 ze dne 31. 10. 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů ČR (etický kodex).

Konkrétní zásady pak můžeme členit na principy organizace profese a ty, jež upravují samotnou činnost. Ať už jde o ty nebo ony, v praxi nepůsobí separovaně, ale dochází k jejich vzájemnému prolínání.⁵⁵

2.3.1 Principy organizace profese

V důsledku institucionalizace advokacie lze hovořit zejména o principu povinného členství, numerus clausus a veřejnoprávní regulace.⁵⁶

Povinnost členství v Komoře je přitom základní podmínkou pro samotný výkon advokacie. Z tohoto důvodu je k jejímu výkonu oprávněn pouze ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném ČAK⁵⁷. Nikdo jiný tak za advokáta být považován nemůže.

Princip numerus clausus, neboli stanovení počtu advokátů, se již na našem území v některých historických etapách vývoje advokacie opakovaně objevoval, přičemž konečně opuštěn byl zákonem z roku 1990. Vzhledem k narůstajícímu počtu vystudovaných právníků, kdy velké množství z nich vidí svou budoucnost právě v advokacii, rostou i dnes snahy o jeho znovuzavedení.⁵⁸

Konečně veřejnoprávní regulací je vyjádřeno postavení ČAK jako veřejnoprávní korporace a nerozumí se jí nic jiného, než její zákonné zmocnění k vydávání stavovských předpisů, prostřednictvím kterých je oprávněna regulovat své vnitřní poměry.⁵⁹ Otázkou právní povahy těchto předpisů se budu blíže zabývat v následující kapitole.

⁵⁴ MACKOVÁ, Alena. *Právní pomoc advokátů a jejich dostupnost*. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 28 – 29.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Tamtéž, s. 42 – 43.

⁵⁷ § 4 ZA.

⁵⁸ MACKOVÁ: *Právní pomoc advokátů...*, s. 42 – 43.

⁵⁹ Tamtéž.

2.3.2 Principy činnosti

Principy činnosti se dají podle toho vůči komu konkrétně je činnost vykonávána rozčlenit na principy ve vztahu k soudům a jiným orgánům, ke klientům, advokátnímu stavu a veřejnosti.⁶⁰

Základní zásadou, která prolíná všemi těmito zásadami a kterou jsou vykoupeny všechny povinnosti advokáta, je **nezávislost advokáta** při výkonu advokacie jako svobodného povolání⁶¹. Ta spočívá především v tom, že advokát nenese žádné důsledky v případech, kdy napadá rozhodnutí soudů a orgánů veřejné moci, volí-li k právní pomoci zákonné prostředky. Advokáti jsou sice považováni za „amici curiae“ (přítele soudu), jelikož spolu se soudci směřují ke stejnému účelu, tj. nalézají spravedlnost, avšak mimoprofesní vztahy advokáta a soudce jsou nežádoucí, jelikož narušují důvěru jak v nestrannost soudce, který řízení vede, tak v nezávislost advokáta, který poskytuje klientovi právní pomoc a v předmětné věci hájí jeho práva a oprávněné zájmy.⁶²

V případě, že by byl advokát závislý na jakémkoli státním orgánu, znamenalo by to, že není schopen účinně hájit oprávněné zájmy svých klientů, které se mohou dostávat a často také dostávají do rozporu s obecnými zájmy státu nebo státní politiky.⁶³

Nezávislost advokátů však **není absolutní**. Pakliže dojde k porušení pravidel, nesou za své jednání odpovědnost. Podléhají tak *odpovědnosti trestní* – pokud jde o použití právem zakázaných postupů, *soukromoprávní* – v podobě odpovědnosti za škodu způsobenou klientovi a konečně odpovědnosti *disciplinární* – jestliže svým chováním naruší důvěru v řádný výkon advokacie, resp. sníží čest a důstojnost advokátního stavu.⁶⁴

Vrátíme-li se k původnímu členění těchto principů, můžeme za základní ve vztahu k soudům (popř. jiným orgánům) a advokátům označit zejména povinnost vzájemného respektu, úcty a spolupráce.⁶⁵ Co se týče vztahu k veřejnosti, zde můžeme hovořit především o nutnosti zachovávání určitých morálních a etických hodnot, jako je poctivost, čestnost a slušnost, kterými je advokát povinen přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu.⁶⁶

Nejširší skupinu pak tvoří principy uplatňované ve vztahu ke klientům. Jejich úprava je dualistická, jelikož některé zásady jsou upraveny jak v zákoně, tak v etickém kodexu. Není však

⁶⁰ SCHELLEOVÁ: *Organizace notářství...*, s. 378.

⁶¹ Pojem svobodného povolání je charakteristický určitými hledisky, kterými dle V. Mandáka jsou: „*vysoká úroveň odborného vzdělání, nezávislost, náročná duševní činnost, osobní odpovědnost, vztah důvěry mezi poskytovatelem a příjemcem činnosti.*“

⁶² MACKOVÁ: *Právní pomoc advokátů...*, s. 34 – 38.

⁶³ SCHELLEOVÁ: *Organizace notářství...*, s. 379.

⁶⁴ MACKOVÁ: *Právní pomoc advokátů...*, s. 38 – 41.

⁶⁵ Tamtéž s. 53 – 54.

⁶⁶ Usnesení Představenstva ČAK č. 1/1997 ze dne 31. 10. 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), čl. 4.

nadbytečná. Právě touto zdvojenou úpravou je naopak zdůrazněna priorita a důležitost těchto principů.⁶⁷

Abyste došlo mezi advokátem a klientem k vybudování vztahu vzájemné důvěry, jenž je základní podmínkou pro účinnou ochranu klientových práv a oprávněných zájmů, je nutné zachovávat následující pravidla advokátní etiky. Nejedná se o jejich vyčerpávající výčet. Příkladem uvádím pouze ty, jež můžeme pro výkon advokátní profese považovat za primární.

- Mlčenlivost – advokát k účinné ochraně práv a oprávněných zájmů klienta potřebuje, aby mu klient sdělil, to, co neřekl nikomu jinému. Toho nelze dosáhnout, aniž by měl klient jistotu, že advokát nesdělí tyto skutečnosti nikomu dalšímu. Výjimkou jsou jeho zaměstnanci. Ovšem na ty se tato povinnost vztahuje stejně. Mlčenlivost je tak advokátovou základní povinností, ale také jeho základním právem. Problematickou otázkou však je, jaká je role advokáta při prevenci a stíhání trestné činnosti.⁶⁸
- Informační povinnost – povinností advokáta je vyřizovat klientovy záležitosti pečlivě, rychle a přesně, přičemž klient musí být řádně a včas informován. Neměla by být ovšem omezována jen na předmět právní činnosti, nýbrž by měla dopadat např. i na možnosti odměňování advokáta atd.⁶⁹
- Odměna – poskytování právních služeb se děje zpravidla za odměnu. Její úpravu může řešit zákon nebo stavovský předpis, nejčastěji se však jedná o kombinaci obou úprav. Základním etickým požadavkem je, aby byla zasloužená a přiměřená.⁷⁰
- Neomezená osobní odpovědnost – zde jde o soukromoprávní odpovědnost advokáta vůči klientovi v případě, že mu jeho pochybením vznikne škoda a povinnost mu tuto škodu nahradit z povinného pojištění. Povinnost je neomezená zejména z důvodu motivace k co nejvyšší kvalitě právní pomoci a ochraně klienta.⁷¹
- Zákaz střetu zájmů – hrozí-li nebezpečí, že bude ohrožena advokátova nezávislost, nebo dojde-li ke kolizi zájmů mezi několika klienty advokáta, je advokát povinen v dané věci vůči všem odstoupit od smlouvy o poskytování právní pomoci.⁷²
- Prostředky klienta – povinností advokáta je především tyto prostředky odděleně a bezpečně uložit u příslušné finanční instituce, kdy provádění plateb z těchto prostředků

⁶⁷ MACKOVÁ: *Právní pomoc advokátů...*, s. 49.

⁶⁸ Tamtéž, s. 49 – 53.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Tamtéž.

je zakázáno (mimo soudně nařízených plateb nebo činěných z vůle klienta). Současně je advokát povinen přesně vyúčtovat nakládání s nimi.⁷³

⁷³ Tamtéž.

3 ORGANIZACE ADVOKÁTŮ

3.1 Česká advokátní komora

3.1.1 Charakteristika

Česká advokátní komora je právnickou osobou a samosprávnou stavovskou organizací všech advokátů se sídlem v Praze v Kaňkově paláci⁷⁴ a pobočkou v Brně.⁷⁵

Jedná se o tzv. veřejnoprávní korporaci, pro niž jsou typické následující znaky: členský princip, právní subjektivita, založení zákonem nebo na základě zákona, pravomoc činit vrchnostenské úkony a určitá míra nezávislosti.⁷⁶

Komora plní především funkci garanta kvality poskytovaných právních služeb a jako taková vykonává veřejnou správu na úseku advokacie⁷⁷ – vede seznam členů a rozhoduje o přijetí členů nových; spravuje majetek Komory; vykonává disciplinární pravomoci; vydává statutární předpisy v podobě usnesení, o kterých své členy informuje prostřednictvím Věstníku ČAK; zajišťuje vzdělávání členů; vydává měsíčník Bulletin advokacie, ve kterém advokáti mohou najít řadu odborných článků, pozvánky na semináře a školení, zprávy z ČAK, aj.⁷⁸

Členství v Komore je povinné a představuje jednu z nezbytných podmínek, bez níž advokacii nelze vykonávat.⁷⁹

3.1.2 Organizace

Základní úprava organizace Komory, včetně pravomocí jednotlivých orgánů, je obsažena v části šesté zákona. Podrobněji o orgánech pojednávají také stavovské předpisy, především Organizační řád ČAK⁸⁰ a volební řády.

Funkce v orgánech jsou čestné a za jejich výkon náleží pouze náhrada hotových výdajů a za ztrátu času.⁸¹

Nejvyšším orgánem Komory je **sněm**. Svolání sněmu je v pravomoci představenstva, které tak činí pozvánkou, uveřejněnou ve Věstníku ČAK, v pravidelných čtyřletých intervalech. Poslední, v pořadí 5. sněm, se konal dne 16. října 2009 (pro ilustraci tvoří Pozvánka a jeho

⁷⁴ Jedná se o dům Jana Nepomuka Kaňky, velkostatkáře, hudebníka, ale především významného advokáta 19. století, který jeho manželka po jeho smrti darovala české advokacii.

⁷⁵ § 40 ZA.

⁷⁶ BERAN, Karel. *Právnické osoby veřejného práva*. Praha: Linde, 2006, s. 53.

⁷⁷ *Česká advokátní komora*. cak.cz, [cit. 2. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/>>.

⁷⁸ MACKOVÁ: *Právní pomoc advokátů...*, s. 41 – 45.

⁷⁹ § 4 ZA.

⁸⁰ Usnesení Sněmu ČAK č. 3/1999 Věstníku ze dne 8. listopadu 1999, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory, ve znění pozdějších usnesení.

⁸¹ § 49 ZA.

Usnesení Přílohy č. 1 a 2). Kromě toho může dojít také k jeho mimořádnému svolání. K účasti na sněmu jsou oprávněni všichni advokáti.⁸²

Pravomoci orgánů vymezuje zákon taxativně. Jelikož úkolem mé práce není přepisovat zákon, uvádím u jednotlivých orgánů příkladmo pouze některé z nich.

Sněmu tak přísluší zejména volit a odvolávat členy a náhradníky představenstva, kontrolní rady, kárné komise a odvolací kárné komise; schvalovat organizační řád Komory; zřizovat sociální fond; schvalovat volební řád a svůj jednací řád; atd.⁸³

Výkonným orgánem Komory je **představenstvo**. Jedná se o kolektivní orgán, jenž je tvořen 11 členy a 5 náhradníky, ze kterých je představenstvo doplňováno v případě, že počet jeho členů klesne pod zákonem stanovenou hranici. Zasedání svolává předseda Komory, přičemž jednotlivé schůze se konají zpravidla jednou měsíčně a jejich svolání je v pravomoci předsedy, kterého představenstvo volí z řad svých členů spolu s místopředsedy. Mezi pravomoci představenstva náleží zejména přijímání stavovských předpisů, svolávání sněmu, vydávání Věstníku, spravování majetku Komory, atd. Současně mu přísluší rozhodovat o zákonem daných skutečnostech jako je vyškrtnutí ze seznamu advokátů a advokátních koncipientů, pozastavení výkonu advokacie a právní praxe advokátního koncipienta nebo o zrušení takto učiněných rozhodnutí. Neusnese-li se představenstvo jinak, jsou jeho schůze neveřejné, přičemž usnesení jsou přijímána převážně na základě veřejného hlasování. Výjimkou z veřejnosti hlasování je např. již zmíněná volba předsedy a místopředsedů představenstva. Vedle toho k přijetí usnesení může dojít na základě písemného návrhu předsedy i mimo schůzi představenstva.⁸⁴

V čele Komory stojí její **předseda**, statutární orgán, který jedná ve všech věcech Komory jejím jménem.⁸⁵ Současným předsedou ČAK je JUDr. Martin Vychopeň. Mimo hlavní reprezentativní funkci, kterou zastává, mu zákon přiznává řadu významných pravomocí, které si pro naše pracovní účely můžeme rozdělit na rozhodovací a ostatní.

Co se týče **rozhodovacích** pravomocí, stejně jako představenstvu, i jemu přísluší zejména pravomoc rozhodovat o vyškrtnutí ze seznamu advokátů a advokátních koncipientů, a dále o pozastavení výkonu advokacie a právní praxe advokátního koncipienta, kdy na rozdíl od představenstva rozhoduje o těchto skutečnostech i ve vztahu k usazeným evropským advokátům.⁸⁶

⁸² Blíže viz. § 42 ZA a Organizační řád ČAK, čl. 4 – 6.

⁸³ § 43 ZA.

⁸⁴ Srov. § 44 ZA a Organizační řád ČAK, čl. 7 – 11.

⁸⁵ § 45 odst. 1 ZA.

⁸⁶ Tamtéž § 45.

Organizační řád ČAK pak demonstrativně vypočítává další pravomoci předsedy, které jsme si pracovně označili jako ostatní a mezi něž právě vedle funkce reprezentanta Komory řadíme zejména pravomoc řídit kancelář, podepisovat stavovské předpisy, předkládat je ministru spravedlnosti, zajišťovat výkon rozhodnutí vydaných v kárném řízení, zajišťovat redakci Věstníku, atd.⁸⁷

Aby každá organizace fungovala jak má, je třeba, aby v ní působil určitý kontrolní orgán, který dohlíží na řádný výkon její činnosti. Pokud jde o projevy Komory navenek, resp. vydávání stavovských předpisů, vykonává v této oblasti dozor stát prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti.⁸⁸ Uvnitř Komory pak působí **kontrolní rada**.

Stejně jako představenstvo je i kontrolní rada kolegiálním orgánem. Tvoří jej 54 členů, kteří dále ze svého okruhu volí a odvolávají svého předsedu, popřípadě místopředsedy. Předseda je přitom dle zákona současně oprávněn zastávat funkci kárného žalobce v kárném řízení. Hlavní činností kontrolní rady je dozor nad dodržováním zákona, zvláštních právních předpisů, jakož i předpisů stavovských, pokud souvisejí s výkonem advokacie nebo s činností Komory, a to jak ze strany orgánů a zaměstnanců Komory, tak ze strany advokátů, evropských advokátů a advokátních koncipientů.⁸⁹

Dalším orgánem Komory je **kárná komise**. Tento kolegiální orgán, složený z 83 členů, předně vede kárná řízení⁹⁰, kdy v tříčlenných senátech rozhoduje o tom, zda se advokát či advokátní koncipient dopustili svým jednáním kárného provinění a v případě kladné odpovědi pak o uložení kárného opatření.⁹¹

Mají-li advokát či advokátní koncipient za to, že je rozhodnutí kárné komise nesprávné, mohou proti němu prostřednictvím předsedy kárné komise podat odvolání k **odvolací kárné komisi**. Ta přezkoumává nejen výrok napadeného rozhodnutí, ale také správnost řízení, které mu předcházelo a funguje tak jako orgán druhé instance. Aby byla v kárném řízení zajištěna jednotnost rozhodování je mimo to oprávněna na žádost kontrolní rady, představenstva a předsedy kárné komise schválit stanovisko k výkladu právního či stavovského předpisu. Jedná se o jedenáctičlenný kolegiální orgán. Členství zákon podmiňuje minimální věkovou hranicí 40 let a nejméně tříletým členstvím advokáta v představenstvu, kontrolní radě nebo kárné komisi.⁹²

⁸⁷ Organizační řád ČAK, čl. 12.

⁸⁸ § 50 ZA.

⁸⁹ Blíže viz. § 46 ZA a Organizační řád ČAK, čl. 14 – 18.

⁹⁰ Podrobná úprava je obsažena ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb. ze dne 20. srpna 1996, kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (advokátní kárný řád).

⁹¹ Srov. § 47 ZA a Organizační řád ČAK, čl. 19 – 23.

⁹² Podrobněji viz. § 47a ZA a Organizační řád ČAK, čl. 23a – 23c.

Posledním obligatorním a stálým orgánem Komory je **zkušební komise**. Zákon ji mezi orgány ČAK vypočítává, avšak právní úpravu dále neobsahuje. Pouze v části osmé zákona se dozvíme, že členy jmenuje ministr spravedlnosti, který tak činí u nejméně 1/3 na návrh Komory a u 1/3 na návrh NS⁹³. Avšak co už zde, ani nikde jinde nezjistíme je, z kolika členů je tento orgán vlastně složen. Jak už z jejího označení vyplývá, členové zkušební komise působí ve zkušebních senátech při advokátních zkouškách, zkouškách způsobilosti a uznávacích zkouškách.⁹⁴

Komora je navíc oprávněna zřizovat **poradní orgány**⁹⁵. Jejich činnost je však omezena pouze na poradní funkci, tzn. rozhodnutí, která učiní, nemají žádné právní důsledky vůči třetím osobám.⁹⁶

3.1.3 Normotvorná pravomoc Komory

Výkon veřejné správy na úseku advokacie je svěřen ČAK. Ta je jako každá samosprávná organizace oprávněna a současně také povinna samostatně regulovat své vnitřní poměry. Děje se tak prostřednictvím stavovských předpisů, k jejichž vydávání je zákonem zmocněn sněm a představenstvo.⁹⁷

Pokud jde o normotvorbu samotnou, její proces je upraven Legislativními pravidly pro přijímání stavovských předpisů, které představenstvo Komory schválilo dne 9. června 2006 svým usnesením č. 18/8/06. Ta upravují zejména kdo, komu a v jaké formě je oprávněn návrh stavovského předpisu podat a dále otázky jeho zveřejnění, zpracování v normativním znění a schválení.

Nebylo by velkým přínosem jednotlivé předpisy vyjmenovávat a rozebírat, a proto se spíše jak na jejich rozbor zaměřím na přiblížení právní povahy těchto předpisů.

Oproti místní samosprávě, která je zakotvena přímo v hlavě sedmé Ústavy, je ústavní opora profesní samosprávy chabá a nalezneme ji pouze v úvodním prohlášení Listiny základních práv a svobod, kde ústavodárce uznává *samosprávné tradice našich národů*. Ústavní zakotvení tak absentuje. To ovšem neznamená její neústavnost, jelikož profesní samospráva má oporu v zákonných normách, jež takové společenské vztahy mohou upravit.⁹⁸

⁹³ § 52 odst. 2 ZA.

⁹⁴ Srov. Organizační řád ČAK, čl. 24 – 26.

⁹⁵ K tomu blíže Usnesení představenstva ČAK ze dne 10. ledna 2006, o poradních orgánech České advokátní komory, ve znění pozdějších usnesení.

⁹⁶ VYCHOPENĚ, Martin. In SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Zákon o advokacii. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 321 (§ 41 odst. 2).

⁹⁷ § 40 odst. 3 ZA.

⁹⁸ KOUDELKA, Zdeněk. Zájmová samospráva a její předpisy. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5, s. 9 – 10.

Předpisy advokacie můžeme členit do několika skupin, přičemž každý z celé řady odborníků, zabývajících se problematikou stavovských předpisů, tak činí dle odlišných, vlastního přesvědčení významných, hledisek.

Tak například JUDr. V. Vlk je ve svém článku věnovaném stavovské legislativě krom základního rozlišení na ty, jež jsou přijímány advokáty samými nebo představenstvem, dále dělí na kategorii předpisů pracovního řádu, technického charakteru a etické předpisy.⁹⁹

Oproti tomu JUDr. Z. Koudelka předně rozlišuje předpisy upravující vztahy mezi advokáty navzájem, vztahy mezi advokáty a Komorou a vztahy advokátů navenek ke klientům a státním orgánům, kdy dále rozeznává tři druhy stavovských předpisů - neukládající povinnosti, ukládající povinnosti pouze členům (např. etický kodex) a ukládající povinnosti nečlenům (např. poplatek za advokátní zkoušku). Všechny tyto mají společné, že podléhají dozoru státu, který je vykonáván Ministerstvem spravedlnosti.¹⁰⁰

Co se týče rozdílného nazírání na dělení stavovských předpisů, to z řad kolegů těchto odborníků není nikterak kritizováno ani zpochybnováno. Naopak je tomu v případě odlišného pojmání jejich samotné povahy, neboť tato problematika je dosud stále nevyřešená. Co autor, to názor.

Zastáncem názoru, že ČAK je tvůrcem sekundární legislativy a její předpisy tedy mají podzákonný charakter, je např. JUDr. Dan Dvořáček. Ten svá tvrzení opírá zejména o fakt, že stavovské předpisy vyhovují veškerým kritériím, jež jsou vyžadovány pro sekundární normotvorbu, a kterými jsou:

- zákonné zmocnění k vydávání předpisů podzákonné právní síly,
- regulativnost společenských vztahů - předpisy stanoví závazná pravidla chování,
- obecnost – vztahují se na „každého“ (na určitý subjekt, tedy na každého advokáta),
- vytíkatelnost – Komora má řadu mocenských oprávnění, prostřednictvím kterých může svá rozhodnutí vynucovat.¹⁰¹

Stavovské předpisy dle něj všechny tyto podmínky splňují, a tudíž není důvod je za právní předpisy nepovažovat.¹⁰²

Shodně považuje předpisy profesní samosprávy za předpisy právní i Koudelka. Rozhodujícím kritériem je pro něj míra jejich závaznosti. Stavovské předpisy tak řadí mezi předpisy právní, jelikož jsou všeobecně závazné, neboť zavazují každého, kdo chce být advokátem, notářem, lékařem, apod. Na rozdíl od předpisů akademické samosprávy, které

⁹⁹ VLK, Václav. Stavovská legislativa (slovo do diskuse). *Bulletin advokacie*, 2007, č. 2, s. 60 – 61.

¹⁰⁰ KOUDELKA, Zdeněk. Zájmová samospráva a její předpisy. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5, s. 14 – 15.

¹⁰¹ DVOŘÁČEK, Dan. Právní povaha předpisů zájmové samosprávy. *Právní rozhledy*, 2006, č. 24, s. 884 – 886.

¹⁰² Tamtéž.

dle jeho názoru právními nejsou, neboť z jejich působnosti se lze vymanit, a to tak, že člověk odejde studovat stejný obor na jinou vysokou školu.¹⁰³ S tímto jeho tvrzením se však Dvořáček neztotožňuje. Nevidí důvod, proč činit rozdíl mezi předpisy obcí, profesní a akademické samosprávy, když se dle něj jedná o předpisy zcela srovnatelné.¹⁰⁴

V kontradiktorním postavení k těmto názorům stojí prof. V. Sládeček, který pojmání stavovských předpisů jako pramenů práva, resp. podzákonných předpisů, striktně odmítá. Svůj názor odůvodňuje především tím, že předpisy profesních komor (nebo také komorové předpisy, jak je mimo jiné označuje) nemohou zasahovat do vnějších právních vztahů, tedy nemohou obecně zavazovat fyzické a právnické osoby. Právní účinky tak směřují pouze vůči jejich členům. I když některé z nich mají částečné externí účinky (např. zkušební řád), nelze jim ani tak přisuzovat obecnou závaznost, jelikož se vztahují pouze na kandidáty o členství. Současně prof. V. Sládeček odkazuje na čl. 79 odst. 3 Ústavy, jenž obsahuje zmocnění k vydávání právních předpisů pouze pro ministerstva, jiné správní úřady a orgány místní samosprávy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny, přičemž se zmocněním zájmových samosprávných komor nepočítá. Tuto skutečnost přitom shledává deficitem platné právní úpravy. S ohledem na skutečnost, že komorové předpisy nejsou vydávány orgány státu, ale orgány samosprávné korporace, tj. orgánem subjektu od státu odlišným, označuje tyto předpisy v souladu s názorem D. Hendrycha za jednu z forem autonomní normotvorby, pod kterou lze zahrnout jak předpisy statutární, jejichž vydání zákon výslovně předpokládá, tak předpisy vnitřní, o nichž zákon výslovně nehovoří.¹⁰⁵

Jak statutární předpisy, tak předpisy vnitřní mají společné znaky, kterými jsou jednostrannost, druhové vyjádření předmětu a neurčitý počet adresátů. Čím se však od sebe liší, jsou jejich účinky. Statutární předpisy směřují vůči členům určité demokraticky uspořádané právnické osoby veřejného práva k regulaci svých záležitostí, naproti tomu předpisy vnitřní slouží k uspořádání interních vztahů organizační jednotky, pro kterou jsou typické vztahy podřízenosti k vydavateli aktu.¹⁰⁶

Mám-li zaujmout k povaze stavovských předpisů vlastní stanovisko, je dle mého názoru nejdříve nutné zkoumat vztah sekundární legislativy, čl. 79 odst. 3 Ústavy a vnitřních předpisů.

¹⁰³ KOUDELKA, Zdeněk. Zájmová samospráva a její předpisy. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5, s. 14 – 15.

¹⁰⁴ DVOŘÁČEK, Dan. Právní povaha předpisů zájmové samosprávy. *Právní rozhledy*, 2006, č. 24, s. 886.

¹⁰⁵ SLÁDEČEK, Vladimír. Ještě k povaze předpisů zájmové samosprávy. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 4, s. 135 - 137.

¹⁰⁶ HENDRYCH, Dušan. Autonomní normotvorba v českém správním právu. In *Právní stát – současnost a budoucnost. Sborník semináře veřejného práva*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Právnická fakulta Univerzity v Bernu, 1998, s. 60 - 61.

Již na základě základních znalostí teorie práva jsme schopni definovat základní rozdíl mezi sekundární legislativou, resp. podzákonými právními předpisy a předpisy vnitřními. Ten spočívá právě v samotné závaznosti jednotlivých předpisů, kdy na rozdíl od sekundárních předpisů nejsou předpisy vnitřní nadány obecnou závazností, ale je pro ně typický jejich interní charakter. Ten se projevuje především v tom, že jsou jimi vázány pouze orgány podřízené, resp. nejsou jimi vázány orgány nepodřízené. Z tohoto důvodu je tudíž nelze považovat za předpisy právní, jako je tomu v případě sekundární legislativy.

Pokud bychom měli stavovské předpisy považovat za předpisy podzákoného charakteru, je primárně nutné zkoumat, zda odpovídají všem kritériím, jež musí sekundární legislativa splňovat. Vezmeme-li do úvahy shora uvedené stanovisko JUDr. Dana Dvořáčka, je to právě kritérium obecné závaznosti, jež stavovské předpisy nesplňují. Obecnost těmto předpisům nemůže být přisuzována pouze na základě skutečnosti zastávané autorem, tj. že se vztahují na „každého“ (myšleno na určitý subjekt, tedy každého advokáta), avšak je nutné ji posuzovat ve vztahu k celé společnosti. Aby tak bylo možné hovořit o obecné závaznosti stavovských předpisů, museli by se jejich účinky vztahovat na všechny fyzické a právnické osoby.

Dalším důvodem, proč nelze stavovské předpisy považovat za podzákoné, je čl. 79 odst. 3 Ústavy. Již z jeho samotného znění „*Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.*“ a za použití jazykové interpretace jsme schopni lehce dovodit, že zmocnění orgánů zájmové samosprávy k vydávání sekundární legislativy absentuje.

Z výše uvedeného lze tedy přijmout jednoznačný závěr o tom, že v důsledku absence jejich obecné závaznosti, resp. vzhledem k jejich internímu charakteru – závaznosti pouze vůči určitým, Komoře podřízeným subjektům, o nich nelze hovořit jako o předpisech právních, nýbrž jako o předpisech, jež se blíží povaze předpisů vnitřních. Slovo „blíží“ zde používám záměrně. Vezmeme-li totiž do úvahy členění autonomní normotvorby, zastávané D. Hendrychem a prof. V. Sládečkem, jenž vedle předpisů vnitřních zahrnuje také předpisy statutární, je nutné je i přes názor, zastávaný ÚS¹⁰⁷, s ohledem na jejich zmiňované účinky, považovat za předpisy statutární, nikoli vnitřní.

Ačkoli používám spojení „vůči Komoře podřízeným subjektům“, de facto zde nelze hovořit o vztazích nadřízenosti a podřízenosti. I když někteří advokáti zastávají v Komoře navíc určité funkce, všichni vystupují jako absolutně rovné subjekty. To ostatně podporuje i samotná

¹⁰⁷ „*Ve zkoumaném případě jde o problematiku týkající se tzv. zájmové samosprávy, konkrétně profesních komor s povinným členstvím, sdružujícím samostatně výdělečně fyzické osoby v určitých povoláních, kde je dán silný veřejný zájem na jejich řádném výkonu. Tyto komory jsou právními osobami veřejného práva, zřízené zákonem, vybavené oprávněním vydávat různé vnitřní předpisy pro komoru a její členy, kteří se jim musejí s ohledem na své povinné členství podříditi.*“

skutečnost, že nejvyšším orgánem Komory je sněm, tvořený všemi členy této veřejnoprávní korporace.

S podporou těchto teoretických východisek by bylo dle mého názoru vhodné nazírání na povahu stavovských předpisů ujednotit a do budoucna je považovat nikoli za předpisy vnitřní, ale operovat s nimi jako s předpisy statutárními.

3.2 Mezinárodní organizace advokátů

Advokáti a organizace advokátů se sdružují v řadě evropských, ale i světových mezinárodních organizacích. Členem několika z nich¹⁰⁸ je i Česká advokátní komora. Na základě členství v těchto mezinárodních strukturách se tak spolu s ostatními podílí na právní úpravě advokátní profese a zvyšování kvality poskytovaných právních služeb.¹⁰⁹ Zapojení české advokacie do struktur evropských ovlivnila zejména směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/5/ES, která umožnila trvalý výkon povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém získal odbornou kvalifikaci. Hlavními cíli, které jsou pro všechny tyto organizace společné, jsou zejména: řádný výkon advokacie, zlepšování vzdělávání, vzájemná spolupráce a především ochrana lidských práv.¹¹⁰

Ve své práci se nebudu dále podrobně zabývat všemi, pouze nastíním základní informace o některých z nich.

Council of the Bars and Law Societies of Europe (CCBE), Rada evropských advokátních komor, se sídlem v Bruselu byla založena v roce 1960. Jedná se o mezinárodní neziskovou organizaci, která sdružuje přibližně jeden milion evropských advokátů. Jako taková zastupuje členské advokátní komory, bez ohledu na to, zda se jedná o řádné členy (tzn. advokátní komory ze zemí EU, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarské konfederace), členy přidružené nebo pozorovatelské, ve společném jednání před evropskými a mezinárodními institucemi. Díky úzkým vztahům s EU a Evropským parlamentem je schopna ovlivňovat právní předpisy v mnoha oblastech hmotného práva. Mezi základní oblasti, kterými se CCBE zabývá, jsou veškeré záležitosti týkající se výkonu advokacie (etika advokátů, volný pohyb, školení, poskytování právní pomoci, apod.), vývoje práva a právního státu, výkonu spravedlnosti a podstatného vývoje práva samotného. Výsledkem její činnosti jsou doporučení, která členové povinně prosazují na vnitrostátní úrovni (např. v předchozí kapitole již zmíněný Kodex chování

¹⁰⁸ Council of the Bars and Law Societies of Europe (CCBE), Fédération des Barreaux d'Europe (FBE), International Bar Association (IBA), Union International des Avocats (UIA), Association Internationale des Jeunes Avocats (AIJA) a International Criminal Bar (ICB).

¹⁰⁹ BERÁNKOVÁ, Jitka. *Povolání advokáta v České republice a zásadní změny v souvislosti s novelou zákona o advokacii*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 149.

¹¹⁰ Tamtéž.

advokátů EU a Charta základních principů evropské advokacie). Současným prezidentem je Georges Albert.¹¹¹

Union International des Avocats (UIA), Mezinárodní svaz advokátů, je nejstarší mezinárodní asociací advokátů, která byla založena v roce 1927 skupinou evropských advokátů přesvědčených o potřebě navázat mezinárodní styky. Jde o nevládní organizaci se sídlem v Paříži umožňující i individuální členství a sdružující téměř dva miliony právníků z více než 110 zemí světa.¹¹² Již od svého vzniku se věnuje ochraně práv a zájmů advokátů v celém světě a od roku 1971 také působí jako nevládní organizace u Organizace spojených národů a Rady Evropy. V rámci UIA pracují trvalé komise, podkomise a pracovní skupiny, které se zabývají specifickou problematikou téměř ve všech oborech práva.¹¹³

Federations des Barreaux d'Europe (FBE), Federace evropských advokátních komor, vznikla v roce 1992 v Barceloně. Představitelé nejvýznamnějších evropských advokátních komor se v roce 1986 sešli v polském Krakově s cílem založit tzv. Konferenci velkých evropských advokátních komor. Schůzky se účastnili i zástupci jiných zemí, včetně ČR. V dalších letech se tato setkání opakovala, až vyústila v založení a přijetí statutu FBE. Jedná se o neziskovou asociaci se sídlem ve Štrasburku, jejímž hlavním cílem je spojovat advokátní komory členských zemí Rady Evropy a zastupování profese advokáta u evropských institucí. Dále se FBE podílí na harmonizaci pravidel profesního chování a práce, přičemž velmi podporuje výměnu a studijní pobyty mladých advokátů.¹¹⁴

Asociation Internationale des Jeunes Avocats (AIJA), neboli Mezinárodní organizace mladých advokátů, byla založena v roce 1962. Jejím sídlem je Brusel a hlavní činností především snaha napomáhat začínajícím advokátům. Za tímto účelem pro ně AIJA pořádá semináře, kurzy a konference po celém světě.¹¹⁵

¹¹¹ *Conseil of the Bars and Law Societies of Europe* [online]. 2011 [cit. 14. prosince 2011]. Dostupné na <http://www.ccbe.org/en/accueil/home_en.htm>.

¹¹² *Union internationale des Avocats* [online]. 2011 [cit. 14. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.uianet.org/index.jsp>>.

¹¹³ UPPALURI, Rao. UIA (Mezinárodní svaz advokátů). *Bulletin advokacie*, 1998, č. 9, s. 94 – 96.

¹¹⁴ BERÁNKOVÁ, Jitka. *Povolání advokáta v České republice a zásadní změny v souvislosti s novelou zákona o advokacii*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 152 – 153.

¹¹⁵ PELIKÁNOVÁ, Radka. AIJA & mladí čeští advokáti aneb je všechno, jak má být? *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, s. 106.

4 POVOLÁNÍ ADVOKÁTA

Když se řekne „advokát“, první, co si hodně lidí představí, je člověk, který sedí v teplé a útulné kanceláři, jezdí v drahém autě, „těží“ z problémů „obyčejných“ lidí, kteří se v té nepřehledné směsici právních norem, vyhlášek, nařízení, směrnic, judikatury atd. nevyznají a bere nemalé peníze za to, že si řešení jejich svízelných situací „najde v knížkách“. Málodko z těchto lidí však už vidí tu druhou stránku věci, a to, kolik úsilí, snahy, času, znalostí, odříkání si, povinností a především odpovědnosti tato činnost obnáší.

Abych ale nekřivdila ostatní části lidské populace, existují zde i lidé, mezi něž se řadím např. já, tedy ti, kteří k advokátům mají velkou úctu a obdiv, jelikož postup k možnosti výkonu jejich profese a především její samotný výkon představuje činnost nelehkou a pro většinu z nich velice náročnou.

4.1 Předpoklady pro výkon profese

Advokátem se dle zákona rozumí „ten, kdo je zapsán v seznamu advokátů vedeném Českou advokátní komorou“¹¹⁶. K tomu, aby se tak stalo, je zapotřebí, aby tato osoba splňovala řadu požadavků. Tyto pak můžeme rozdělit na formální, tzn. ty, kterým musí vyhovovat každý budoucí advokát bez rozdílu a jež zákon taxativně vypočítává; a osobnostní, které sice nikde upraveny nejsou, ale bez nichž se žádný z advokátů neobejde a chce-li být ve svém oboru profesionálem, výkon advokacie je na nich dosti závislý.

4.1.1 Formální požadavky

Pokud jde o formální požadavky, mezi ty zákon vedle požadavku

- plné způsobilosti,
- bezúhonnosti,
- vysokoškolského vzdělání v oboru právo,
- tříleté právní praxe jako advokátní koncipient,
- složení advokátní zkoušky,
- uhrazení poplatku Komoře a
- složení slibu do rukou předsedy ČAK,¹¹⁷

stanoví i tři, jež jsou vymezeny negativně, a to:

- neuložení kárného opatření výskrtnutí ze seznamu advokátů,

¹¹⁶ § 4 ZA.

¹¹⁷ Tamtéž, § 5.

- osoba, jež se uchází o zápis, nesmí být z tohoto seznamu vyškrtnuta a
- až na určité výjimky¹¹⁸ nesmí být v pracovním či služebním poměru, ani vykonávat jinou, s výkonem advokacie neslučitelnou, činnost.¹¹⁹

Jelikož nepovažují za nutné a z hlediska mé práce za účelné jednotlivé zákonné požadavky blíže rozvádět, zejména z důvodu jejich dostatečné určitosti a srozumitelnosti, omezím se pouze na upřesnění dvou z nich, a to požadavku bezúhonnosti a získání potřebného vzdělání.

K požadavku bezúhonnosti judikoval NS¹²⁰ následující: „Pojem „bezúhonný“ nebo „bezúhonnost“ musí být vykládán vždy v souladu s ustanoveními zákona, pro jehož účely je bezúhonnost osoby posuzována, zpravidla tedy jako předpoklad k výkonu určité profese nebo činnosti. Za bezúhonného lze považovat takového uchazeče o zápis do seznamu advokátů, u něhož není doloženo zpochybněno (z hlediska souhrnu předpokladů nejen trestních, ale občanských a morálních), že bude čestně a svědomitě plnit povinnosti budoucího advokáta.“

Pokud jde o **požadavek získání vysokoškolského vzdělání v oboru právo**, ráda bych zde s ohledem na skutečnost, že v ČR působí i pobočky zahraničních soukromých VŠ (např. slovenské Panevropské VŠ), které magisterské vzdělání v tomto oboru nabízí a svým studentům tak slibují možnou kariéru advokáta (příp. soudce, soudního exekutora a dalších právnických profesí), upřesnila, že tomuto požadavku vyhovuje pouze uchazeč, jenž má vystudovány některou z právnických fakult jedné ze čtyř veřejných VŠ, které mají magisterské studium v oboru právo akreditovány^{121, 122}.

I přesto, že absolventi těchto škol získávají magisterský titul v oboru právo a ČR má se Slovenskem dohodu o vzájemném uznávání vzdělání¹²³, o profesi advokáta si tito studenti mohou nechat leda tak zdát. Komora je odmítá přijmout do řad advokátních koncipientů a připustit k advokátním zkouškám. Důvodem je samotný fakt, že nesplnily jednu z formálních podmínek pro zápis, tj. nezískali diplom na některé z právnických fakult uvedených veřejných VŠ. Vedle toho zde dle mluvčí ČAK Ivy Chaloupkové hrají důležitou roli i pochybnosti ze strany Komory o kvalitě výuky na těchto školách.¹²⁴

¹¹⁸ Pracovní poměr ke Komoře nebo k obdobné profesní organizaci advokátů v některém z domovských států; k advokátovi, společnosti nebo zahraniční společnosti; jehož předmětem činnosti je výkon vědecké, pedagogické, literární, publicistické nebo umělecké činnosti.

¹¹⁹ § 5 ZA.

¹²⁰ Rozsudek NS, sp. zn. 7 Cdo 14/92.

¹²¹ Těmito pak jsou pouze UP v Olomouci, MU v Brně, UK v Praze, ZČU v Plzni a nikdo jiný, ačkoli vzdělání na soukromých VŠ obsahují i některé prvky právnického vzdělání

¹²² *Advokátům soukromá škola nestačí* [online]. cak.cz, [cit. 12. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7281>>.

¹²³ Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání vydávaných v České republice a ve Slovenské republice č. 33/2001 Sb. m. s.

¹²⁴ *Advokátům soukromá škola nestačí* [online]. cak.cz, [cit. 12. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7281>>.

Jsou zde studenti, kteří se s Komorou kvůli tomuto odmítavému přístupu soudí. Podle mého názoru by však neměli mít šanci na úspěch. Jedním z primárních předpokladů pro řádný výkon advokacie je dle mého právě dosažení určité úrovně vzdělání a tímto vysoké míry odbornosti. Nechci snižovat úroveň vzdělání na soukromých školách, ale sama si dovoluji na základě svých zkušeností (byť ne se studiem na soukromé VŠ, ale VOŠ) tvrdit, že kvalita těchto škol odpovídá veřejnému mínění.

4.1.2 Osobnostní předpoklady

Vedle formálních požadavků, bez nichž se nikdo advokátem nestane, i kdyby sebevíc chtěl, můžeme rozlišit několik osobnostních předpokladů, kterými by měl disponovat každý advokát, pokud chce na trhu uspět a být tak ve společnosti uznávanou autoritou. Mezi tyto považuji za nejdůležitější zejména následující:

Dobré vystupování ve společnosti – advokát by měl být nejen svou osobou, ale taktéž svým jednáním, vzorem pro ostatní. Měl by se vyvarovat a zdržet každého jednání, které o něm může vzbuzovat v ostatních členech společnosti negativní mínění.

Intelligence – advokát by měl disponovat vysokou mírou inteligence. Jelikož ta by měla být prověřena již studiem na právnické fakultě, nemělo by se stát, že se v praxi potkáme s někým, komu je tato rozumová schopnost cizí.

Sebekontrola – jelikož práce advokáta spočívá převážně v jednání s lidmi, a to pokud jde o klienty většinou s takovými, co právu téměř nerozumí nebo rozumí pouze minimálně, je důležité, aby se advokát nenechal vykolejit a „nevybouchl“ v situacích, kdy např. klientovi stále dokola něco vysvětluje a on pořád nerozumí, nebo si nechce nechat vyvrátit svůj - podle něj správný - názor.

Samostatnost rozhodování – tato schopnost je pro profesi advokáta obzvláště důležitá. Není totiž dne, kdy by se neocítl v situaci, kdy je třeba o něčem důležitém rozhodnout. O to složitější je, že právě na jeho rozhodnutí závisí osudy jiných – jeho klientů - jejichž jménem svá rozhodnutí činí a na něž následně dopadají jeho důsledky.

Ochota nechat si poradit – vedle samostatnosti rozhodování je tato důležitou vlastností. I přesto, že je advokát osobou znalou práva, existují případy, ve kterých je lepší nechat si poradit - např. ve věcech, jež jsou mimo advokátovu specializaci a v nichž si není stoprocentně jistý. Ne však každý toto dokáže. Někteří si totiž nedokážou připustit, že je něco, co by nezvládli.

Sebejistota – advokát by si měl stát za svým a být schopen prosadit si vlastní názor, o němž se domnívá, že je ten správný, i když někteří s ním jeho přesvědčení nesdílí nebo naopak jsou zásadně proti.

Schopnost empatie – základem úspěšné obhajoby je vybudování si dobrého vztahu s klientem. Ten musí cítit, že advokátovi on ani jeho problém není lhostejný. Ačkoli se po odborné stránce může jednat o banalitu, pro něj je jeho problém momentálně ten nejzávažnější a je na advokátovi, aby v něm vzbudil důvěru v to, že s ním soucítí a snaží se pro něj v té věci udělat maximum.

Vytrvalost – nic není zadarmo. To bezesporu platí i v advokacii. I když se mnohdy úspěchy ihned nedostavují tak jak by si advokát představoval, je důležité se nevzdat. Tato schopnost by mu ostatně neměla být cizí, jelikož určitou míru vytrvalosti prokázal již tím, že se k advokacii vůbec dopracoval, tj. musel absolvovat nemalé odříkání si v období studií a následného koncipientství.

Zásadovost – advokát by neměl tvrdit jedno a konat druhé, nýbrž právě on by měl mít dokonale srovnány své priority a zásady, ke kterým směřuje své aktivity a které ctí bez ohledu na konkrétní situaci, která nastane.

Komunikační schopnosti – vedle všech shora uvedených vlastností a schopností musí být advokát též výborným řečníkem. Jen těžko si dokážeme představit, že bude s úspěchem hájit naše práva u soudu někdo, kdo má problém se vyjádřit.

4.2 Práva a povinnosti advokáta

Primárním právním předpisem, jenž práva a povinnosti advokátů upravuje, je jak jinak než již několikrát zmíněný zákon o advokacii¹²⁵. Vedle něj však jejich úpravu nalézáme také ve stavovských předpisech, zejména pak v tzv. etickém kodexu¹²⁶, příp. mohou být stanovena Organizačním řádem ČAK¹²⁷. S ohledem na skutečnost, že jednotlivým právům a povinnostem odpovídají principy výkonu advokacie, o nichž bylo pojednáno dříve, omezím se na tomto místě pouze na podání jich demonstrativního výčtu.

Mezi obecné povinnosti každého advokáta patří zejména: povinnost sídla na území ČR, na kterém musí být ve stanovenou dobu k zastížení; používání označení „advokát“; vedení přiměřené dokumentace o poskytnutých právních službách; pojištění pro případ odpovědnosti za škodu; apod.¹²⁸

¹²⁵ Konkrétně tak činí v ustanoveních § 16 – 31.

¹²⁶ Usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), ve znění pozdějších usnesení.

¹²⁷ Dle rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ve věci K 62/95 ze dne 12. 5. 1995 „Povinnosti, uložené advokátům Organizačním řádem ČAK jsou rozvedením a upřesněním práv a povinností advokátů, stanovených v zákoně o advokacii.“

¹²⁸ *Povinnosti advokáta* [online]. cak.cz, [cit. 15. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>>.

Vzhledem k povinnému členství v Komoře, vzniká advokátům řada povinností i ve vztahu k této stavovské organizaci. Zde se jedná např. o: povinnost povinných plateb¹²⁹; poskytování právních služeb na základě určení Komorou; využívání smírčího řízení před orgány Komory v případě sporů s jiným advokátem nebo koncipientem; atd.¹³⁰

Aby byl výčet povinností kompletní, nutno připomenout také ty, které mají advokáti k advokátnímu stavu, odpovídající dříve zmíněným principům výkonu advokacie, mezi něž řadíme zejména: poctivé, čestné a slušné chování; nesnižování důstojnosti advokátního stavu; dodržování etických pravidel a pravidel soutěže; zachovávání úcty a zdvořilosti nejen vůči soudům a jiným orgánům, ale také vůči osobám, jež plní jejich úkoly; aj.¹³¹

Nejširší skupinu povinností však tvoří ty, jež jsou advokáti povinni zachovávat ve vztahu ke svým klientům. Těmi jsou zejména: ochrana a prosazování práv a oprávněných zájmů klienta¹³²; zachovávání mlčenlivosti¹³³; řádné informování klienta¹³⁴; činení neodkladných úkonů po ukončení právních služeb; po skončení poskytování právních služeb odevzdání všech významných písemností klientovi nebo jeho zástupci; a spousta dalších.¹³⁵

Ustanovení § 31 ZA a jemu odpovídající ustanovení čl. 15 etického kodexu stanoví taktéž povinnost advokáta vůči jeho koncipientovi, spočívající v povinnosti vytvářet mu takové pracovní podmínky, jež mu umožní řádnou přípravu na povolání advokáta¹³⁶.

Advokátovi však v souvislosti s výkonem advokacie nevznikají pouze povinnosti. Má také celou **řadu práv**, jež můžeme rozlišit podle stejných kritérií. Jde zejména o následující práva: vykonávat advokacii samostatně nebo společně s jinými; na odměnu a úhradu nákladů včetně práva na přiměřenou zálohu; nechat se zastoupit; účastnit se sněmu; volit a být volen do orgánů

¹²⁹ Pro rok 2013 jsou tyto výše jednotlivých plateb následující: příspěvek Komoře 8 000,- Kč; odvod do sociálního fondu 500,- Kč a odvod do fondu na vzdělávání koncipientů 3 000,- Kč za jednoho koncipienta.

¹³⁰ *Povinnosti advokáta* [online]. cak.cz, [cit. 15. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>>.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Dle rozsudku NS ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2679/2006: „*Jednou z povinností advokáta je postupovat tak, aby byly oprávněné zájmy klienta řádným způsobem chráněny a prosazovány, k čemuž je advokát povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky, které mohou sloužit zájmům klienta v právní záležitosti, jež je předmětem smlouvy mezi advokátem a klientem o poskytnutí právních služeb, tj. jako prostředky procesněprávní povahy, tak povahy hmotněprávní, pokud není výslovně sjednáno, že se smlouva mezi advokátem a klientem vztahuje pouze na některé konkrétně vymezené úkony, nebo je tato povinnost vyloučena pozdějším výslovným pokynem klienta.*“

¹³³ K povinnosti mlčenlivosti rozsudek NSS ze dne 6. 6. 2012, sp. zn. 6 Ads 30/2012 – 47.

¹³⁴ Dle rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 9. 12. 2005, ve věci K 97/05: „*Jde o závažné porušení povinnosti advokáta, jestliže svého klienta, byť ho aktivně obhajuje, neinformuje a nenaváže s ním spojení.*“

¹³⁵ *Povinnosti advokáta* [online]. cak.cz, [cit. 15. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>>.

¹³⁶ V opačném případě se dle rozhodnutí kárné komise kárného senátu ČAK ze dne 5. 2. 2010, ve věci K 14/2009, jedná o závažné porušení jeho povinností.

Komory; odmítnout (až na určité výjimky¹³⁷) poskytnutí právních služeb; na informace týkající se činnosti Komory; atd.¹³⁸

4.3 Advokátní koncipient

*"Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu."*¹³⁹

Takto zní slib, jenž musí budoucí advokát po úspěšném vykonání advokátních zkoušek složit do rukou předsedy Komory a který je spolu s dalšími jedním z požadavků, které musí splnit pro to, aby mohl vykonávat profesi advokáta. K tomu, aby se tak vůbec mohlo stát, je ovšem zapotřebí absolvování právní praxe jako advokátní koncipient (dále také jen „koncipient“).

Dle zákona je koncipientem „ten, kdo je zapsán v seznamu advokátních koncipientů vedeném Komorou“¹⁴⁰. Tento pak po zákonem stanovenou dobu tří let¹⁴¹ vykonává pod dohledem a odborným vedením advokáta, ke kterému je v pracovním poměru, právní praxi, kdy si osvojuje základní zkušenosti potřebné k výkonu advokacie.¹⁴² Jedná se o cestu nelehkou, plnou tvrdé dřiny, doprovázenou řadou těžkostí a odříkání si.

4.3.1 Zákoné požadavky

Stejně jako v případě advokáta, i koncipient musí splňovat určité formální požadavky. Jak jsem již poznamenala, jedním z nich je

- pracovní poměr k advokátovi.¹⁴³

Na rozdíl od advokáta, koncipient ze samotné logiky věci nemusí splňovat podmínku

- absolvování koncipientské praxe,
- vykonání advokátní zkoušky,
- uhrazení poplatku Komoře a
- složení advokátského slibu.¹⁴⁴

Shodně s advokátem se však musí jednat o osobu

- plně způsobilou k právním úkonům,
- bezúhonnou,
- již nebylo uloženo kárné opatření vyškrtnutí ze seznamu koncipientů a

¹³⁷ Srov. § 18 ZA.

¹³⁸ *Povinnosti advokáta* [online]. cak.cz, [cit. 15. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>>.

¹³⁹ § 5 odst. 1 písm. j) ZA.

¹⁴⁰ § 36 ZA.

¹⁴¹ § 5 odst. 1 písm. c) ZA.

¹⁴² § 38 ZA.

¹⁴³ § 37 odst. 1 ZA.

¹⁴⁴ Tamtéž.

- která získala vysokoškolské vzdělání v oboru právo.¹⁴⁵

Pokud jde o podmínku bezúhonnosti a dosaženého vzdělání, platí shodně blíže uvedené ve vztahu k požadavkům pro výkon profese advokáta.

Vyjadřovat se na tomto místě k osobnostním předpokladům, jimiž by měl koncipient disponovat, považuji za nadbytečné, jelikož bych je jen zbytečně opakovala. Místo toho bych se zde ráda věnovala aktuálnějšími a praktičtějšími otázkami, které by mnohé mohli zajímat, a to samotné délce koncipientské praxe a uznávání jiné právní praxe jako praxi advokátního koncipienta.

4.3.2 Délka koncipientské praxe

Kontroverzní otázkou, která v loňském roce zvedla obrovskou vlnu nevole, se stala právě samotná délka koncipientské praxe. Bouřlivou reakci ze strany studentů práv i samotných koncipientů zvedl Komoře uniklý návrh novely zákona¹⁴⁶, jenž se včetně důvodové zprávy objevil na internetu, a který mimo jiné zamýšlel prodloužit délku koncipientské praxe z dosavadních 3 na 5 let. Jak ostatně k čl. 1 bodu 1 návrhu uvádí zvláštní část důvodové zprávy, hlavním důvodem tohoto záměru byl pro Komoru fakt, že dosavadní délka právní praxe není pro získání potřebných zkušeností pro řádný výkon advokacie dostačující, zejména kvůli rostoucímu počtu právních předpisů a stále početnější judikatuře, jež koncipienti nejsou schopni za tak krátkou dobu pojmout. Komora se ohání snahou o zvýšení kvality koncipientů¹⁴⁷ (budoucích advokátů), která se dle jejího tvrzení v porovnání s dřívějšími lety, kdy u advokátních zkoušek neuspěla pětina a nyní jde o 30 %, rapidně snížila a dalšímu snižování by tak tímto chtěla zabránit¹⁴⁸. Ale je tomu skutečně tak? Je to právě snižující se kvalita koncipientů, kterou chce tímto ČAK zvýšit? Nebo jsou důvody někde jinde?

Mnoho autorů se k této otázce vyjadřovalo ve svých článcích (např. právník a mediátor Petr Němec, Michal Bobek, Petr Koděra a další), přičemž většina shodně vidí pravý důvod úplně jinde, a to ve strachu advokátů z narůstající konkurence¹⁴⁹ a v obavě o svůj zisk. Přeci jen

¹⁴⁵ Tamtéž.

¹⁴⁶ Návrh novely zákona včetně důvodové zprávy je dostupný na < <http://nemecpetr.blog.respekt.ihned.cz/c1-58183380-advokatni-komore-unikl-navrh-novely-zakona-o-advokacii-advokacii-meni-v-cech-drahych-a-nekvalitnich-sluzeb>>.

¹⁴⁷ NĚMEC, Petr. *Advokátní komoře unikl návrh novely zákona o advokacii. Advokacii mění v cech drahých a nekvalitních služeb* [online]. blog.respekt.cz, 28. října 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://nemecpetr.blog.respekt.ihned.cz/c1-58183380-advokatni-komore-unikl-navrh-novely-zakona-o-advokacii-advokacii-meni-v-cech-drahych-a-nekvalitnich-sluzeb>>.

¹⁴⁸ KODĚRA, Petr. *Rychlá otočka advokátní komory. Po protestech netrvá na delší praxi koncipientů* [online]. zpravy.ihned.cz, 16. listopadu 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-58614020-koncipienti-dosahli-uspechu-delka-koncipientske-praxe-se-prodluzovat-zatim-nebude>>.

¹⁴⁹ V porovnání s rokem 1990, kdy v ČR působilo zhruba 900 advokátů, v září 2012 ČAK dle tvrzení jejího předsedy evidovala 10 687 zapsaných advokátů a 3 541 koncipientů.

koncipienti pro ně představují levnou pracovní sílu¹⁵⁰, kterou by díky prodloužení jejich povinné praxe mohli „vykořist’ovat“ o 2 roky déle.¹⁵¹

Záměrně používám slovo „vykořist’ovat“, protože koncipientská praxe vykořist’ováním de facto je. Koncipienti často v kanceláři odedřou tu nejtěžší práci, tráví tam čas od nevidím do nevidím, a to na úkor svého osobního života mnohdy pouze za minimální mzdu. Místo toho, aby odlehčili svým rodičům, pro které už jejich studium samotné bylo velkou finanční zátěží, a osamostatnili se, nemají-li partnera, který domácnost víceméně financuje, zůstávají u rodičů, jelikož si ze své mzdy nemohou financování vlastního bydlení a ostatních výdajů dovolit. Avšak člověku, který se v budoucnu chce advokací živit a tuto praxi tak získat potřebuje, bohužel nezbyvá nic jiného, než toto všechno přijmout. Navíc, tak jak bylo dříve běžné, že pokud absolventovi nevyšlo po studiu nic jiného, šanci uplatnit se jako koncipient někde v advokátní kanceláři (dále jen „AK“) měl velkou, dnes tomu tak s ohledem na stále se navyšující počet zapsaných koncipientů, kdy každoročně jich přibude zhruba 1 000 nových¹⁵², není. O jedno místo advokátního koncipienta se tak mnohdy uchází i desítky uchazečů. Co víc, v ČR se začínají vyskytovat i případy „kupčení“ s koncipientskou praxí, kdy koncipienti nejen že za svou práci nedostávají zaplacenou, nýbrž advokátovi za možnost získání praxe sami platí¹⁵³.

Po protestech, které na toto téma proběhly (jedním z nich byla např. elektronická petice, kterou podpořilo přes 3 000 studentů práv a advokátních koncipientů), ČAK nakonec od svého záměru koncipientskou praxi prodloužit ustoupila. Nicméně se jednalo o ústupek pouze jediný, když v zápětí dodala, že i nadále hodlá zpřísnovat advokátní zkoušky s odkazem na nutnost přípravu mladých advokátů rapidně vylepšit.¹⁵⁴

Byla-li záměrem Komory skutečně snaha o zvýšení kvality advokátů, měla by zvážit jiné způsoby, jak toho dosáhnout. Stálým zpřísnováním advokátních zkoušek, které už tak jsou považovány za jedny z nejtěžších, ani prodloužováním koncipientské praxe, jenž pouze pro mnohé

¹⁵⁰ Průměrný výdělek koncipienta se mimo Prahu pohybuje okolo 12 000 Kč hrubého.

¹⁵¹ NĚMEC, Petr. *Kdo se může stát advokátem dle advokátní komory? Jen děti advokátů a bohatí?* [online]. blog.respekt.cz, 31. března 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://nemecpetr.blog.respekt.ihned.cz/c1-55251220-kdo-se-muze-stat-advokatem-dle-advokatni-komory-jen-deti-advokatu-a-bohati>>.

¹⁵² JAREŠOVÁ, Eva. *Právníci v nesnážích. Méně tučných kostí, více psů.* [online]. ceskapozice.cz, 11. července 2011 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskapozice.cz/byznys/podnikani-trhy/mene-tucnych-kosti-vice-psu?page=0%2C0%2C3>>.

¹⁵³ BOBEK, Michal. *(Auto)regulace a kartelizace: návrh na prodloužení koncipování ze 3 na 5 let* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 30. října 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2012/10/autoregulace-kartelizace-navrh-na.html>>.

¹⁵⁴ KODĚRA, Petr. *Rychlá otočka advokátní komory. Po protestech netrvá na delší praxi koncipientů* [online]. zpravy.ihned.cz, 16. listopadu 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-58614020-koncipienti-dosahli-uspechu-delka-koncipientske-praxe-se-prodluzovat-zatim-nebude>>.

vytváří „nepřekonatelnou sociální bariéru při cestě za advokátskou profesí“⁴⁵⁵, tohoto efektu docílí jen stěží. Dle mého názoru by bylo vhodné zaměřit se spíše na to, aby se advokát, u kterého koncipient vykonává praxi, tzv. „školitel“, koncipientovi dostatečně věnoval a zajistil mu tak řádný a účelný výkon právní praxe. V tomto podporuji co do bodu 15 návrh výše zmíněné „uniklé novely“, jenž zamýšlí možnost výkonu funkce školitele omezit, a to tak, že by mohla být vykonávána pouze ve vztahu k maximálně třem koncipientům. Byť by krok tímto směrem znamenal snížení poptávky po advokátních koncipientech, je bez pochyb, že zaměstnává-li advokát koncipientů více, nemůže se dostatečně věnovat ani jednomu z nich, což v důsledku vede k právě kritizovanému snížení kvality nových advokátů. Pokud však jde o omezení, že školitelem by mohl být pouze advokát s nejméně pětiletou praxí, tím si už nejsem tolik jistá. Nevidím důvod, proč by advokáti měli být takto omezováni. Kdyby se mělo jednat o 1 rok, tak ještě možná, ale 5 let? Zájem na zvýšení kvality koncipientů je věc jedna, ale nejednalo by se v tomto případě o přehnaný zásah do soukromého podnikání advokátů?

Komora by měla hledat důvody snižování kvality advokátů nejen u druhých, ale především také u sebe. Dalším jejím krokem by měla být snaha o zlepšení úrovně vzdělávání, které pro koncipienty zajišťuje. Ti sice musí v průběhu své praxe absolvovat 35 školení, ale je jejich kvalita dostatečná? K určitému zlepšení kvality budoucích advokátů by tak dle mého názoru mohlo dojít např. zavedením „mini-zkoušek“ v podobě písemných testů, které by následovaly na závěr jednotlivých výukových bloků a prověřily by tak znalosti koncipientů ještě před samotnými advokátními zkouškami. V případě, že by koncipient nedosáhl určité bodové hranice, stanovené pro ten který blok, musel by jej absolvovat znovu s tím rozdílem, že účast na nich by pro něj nebyla již zcela zdarma, jak je tomu nyní, ale školení by bylo zpoplatněno nějakou minimální částkou jako u advokátů. Koncipienti by tak byli motivováni více se sami vzdělávat pod hrozbou faktu, že by se jim tím prodloužila faktická délka jejich praxe a mohli tak ztratit i určitou část finančních prostředků, kterých většina z nich vzhledem k průměrné výši jejich mzdy, nemá nadbytek.

4.3.3 Uznání jiné právní praxe

Mnohé absolventy by také mohlo zajímat, že se o profesi advokáta mohou ucházet, aniž by povinnou právní praxi absolvovali pod záštitou advokáta v AK. Někteří by např. rádi

¹⁵⁵ NĚMEC, Petr. *Kdo se může stát advokátem dle advokátní komory? Jen děti advokátů a bohatí?* [online]. blog.respekt.cz, 31. března 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na < <http://nemecpetr.blog.respekt.ihned.cz/c1-55251220-kdo-se-muze-stat-advokatem-dle-advokatni-komory-jen-deti-advokatu-a-bohati>>.

vykonávali praxi u veřejného ochránce práv a přitom by se v budoucnu chtěli věnovat advokacii. A jak to vlastně je, jakou praxi lze jako praxi advokátního koncipienta uznat?

Tato otázka je řešena ve Sdělení představenstva ČAK ze dne 13. října 2005¹⁵⁶, kterým se usneslo na zásadách, které mimo jiné právě otázku uznávání praxe upravují.

Za praxi advokátního koncipienta je tak považována např. praxe soudce, justičního čekatele, právního čekatele na státním zastupitelství, notářského koncipienta, exekutorského koncipienta a řady dalších. Dále ČAK uvádí, že za tuto praxi uzná praxi českého soudce ESD a ESLP a jejich právních asistentů. Uznat může ovšem i jinou právní praxi, pokud v rámci ní žadatel získal znalosti a zkušenosti potřebné pro výkon advokacie.¹⁵⁷ Komora naopak neuzná praxi vykonávanou v orgánech veřejné moci, jež není podmíněna získáním vysokoškolského právnického vzdělání (jde např. o výkon funkce poslance nebo senátora, starosty atd.).¹⁵⁸

Komora současně upozorňuje, že předpokladem pro uznání praxe je podání žádosti, kterou lze podat a rozhodnout o ní pouze v souvislosti s žádostí o vykonání advokátní zkoušky nebo o zápis do seznamu advokátů. Při rozhodování pak ČAK vychází především z podkladů předložených žadatelem.¹⁵⁹

Někteří absolventi chtějí vykonávat praxi jinde s cílem finančně si polepšit, jelikož je známo, že téměř ve všech ostatních právnických profesích vydělávají více než jako advokátní koncipienti (ať už díky platovým tabulkám, nebo prostě jen z důvodu, že jim je nabízeno více), jiní proto, že je původně více láká jiná profese nebo v poslední době spíše z důvodu, že se jim nepodaří na pozici advokátního koncipienta dostat. Já osobně bych se však touto cestou nevydala, protože si myslím, že žádná jiná praxe nedokáže koncipienta připravit k advokátním zkouškám tak jako praxe vykonávaná přímo v AK. Jaká může být úspěšnost advokátních zkoušek např. u exekutorského koncipienta, jehož praxe spočívá převážně v aplikaci dvou právních předpisů (OSŘ a EŘ)? Obávám se, že ani pilným samostudiem nemůže získat znalosti a zkušenosti, které si během své praxe osvojí koncipient v AK. Výjimky potvrzují pravidlo, avšak dle mého názoru jsou to pak spíše vyhozené peníze, které uchazeč ztratí za advokátní zkoušky a zklamání z neúspěchu.

¹⁵⁶ Zásady pro posuzování žádostí o zápis do seznamu advokátních koncipientů, o umožnění vykonání advokátní zkoušky a o zápis do seznamu advokátů podle § 5 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů z hlediska požadavků stanovených v § 5 písm. b), c) a h) zákona.

¹⁵⁷ Tu však uzná pouze v rozsahu nejvýše 1 roku a to za předpokladu, že žadatel v posledních 3 letech před podáním žádosti o uznání absolvoval alespoň dvouletou praxi advokátního koncipienta, v rámci které se účastnil povinných vzdělávacích akcí pořádaných Komorou.

¹⁵⁸ Sdělení představenstva ČAK ze dne 13. října 2005, Zásady pro posuzování žádostí o zápis do seznamu advokátních koncipientů, o umožnění vykonání advokátní zkoušky a o zápis do seznamu advokátů podle § 5 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů z hlediska požadavků stanovených v § 5 písm. b), c) a h) zákona.

¹⁵⁹ Tamtéž.

4.4 Způsoby výkonu advokacie

Jak jsem již uvedla ve 2. kapitole, jednou z velkých novel zákona o advokacii byla novela provedená zákonem č. 79/2006 Sb., která mimo jiné rozšířila způsoby výkonu advokacie, jíž bylo doposud možné vykonávat pouze jako samostatný podnikatel nebo společník v.o.s., o další možné způsoby.

V ČR tradiční samostatný výkon tak byl doplněn o možnosti advokacii vykonávat společně s jinými advokáty jako:

- účastník sdružení – na základě písemné smlouvy o sdružení podle ustanovení § 829 – 841 OZ.¹⁶⁰
- společník společnosti (příp. zahraniční společnosti¹⁶¹) – těmito společnostmi mohou být v.o.s., k.s. nebo s.r.o., založené podle ObZ, za podmínek, že jejím předmětem podnikání je pouze výkon advokacie a společníky jsou jen advokáti.¹⁶²
- v pracovním poměru – k jinému advokátovi, společnosti nebo zahraniční společnosti. Tento advokát pak může být zaměstnancem pouze jednoho a není oprávněn současně vykonávat advokacii samostatně ani společně s jinými.¹⁶³

Zákonem č. 219/2009 Sb., jenž nabyl účinnosti dne 1. 9. 2009, byla zavedena **tzv. trvalá spolupráce mezi advokáty**. Záměrně jsem ji nezahrnula mezi výčet možných způsobů výkonu advokacie, jelikož se o nový způsob nejedná. Jde o určitou „*nadstavbu jejího samostatného výkonu*“¹⁶⁴, kdy advokát, vykonávající advokacii samostatně, může na základě smlouvy o trvalé spolupráci¹⁶⁵ trvale poskytnout právní služby pro jiného samostatného advokáta, společnost, zahraniční společnost a za určitých podmínek¹⁶⁶ taktéž advokátům ve sdružení.

Výhodou tohoto nového institutu by mohlo být, že spolupracující advokát nebude odkázán na shánění vlastní klientely, ale bude poskytovat právní služby klientům jiné AK nebo přímo této kanceláři. To mu ovšem nebude bránit v tom, aby poskytoval právní služby svým klientům, s výjimkou, pokud by tomu měly bránit zákonné důvody, jako je např. střet zájmů.¹⁶⁷

¹⁶⁰ § 14 ZA.

¹⁶¹ K tomu blíže § 35s – 35u ZA.

¹⁶² Tamtéž, § 15.

¹⁶³ Tamtéž, § 15a – 15d.

¹⁶⁴ *Trvalá spolupráce advokátů*. [online]. cak.cz, [cit. 14. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2935>>.

¹⁶⁵ Blíže viz. § 15f ZA.

¹⁶⁶ K tomu blíže § 15e odst. 2 ZA.

¹⁶⁷ *Trvalá spolupráce advokátů*. [online]. cak.cz, [cit. 14. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2935>>.

4.5 Evropský advokát

Okamžikem vstupu ČR do EU nabyl účinnosti zákon č. 228/2002 Sb., jenž jako tzv. „euronovela“ zákona o advokacii zavedl do českého právního řádu nový institut evropského advokáta, jenž umožňuje poskytování právních služeb¹⁶⁸ i v jiném členském státě, než jen v domovském státě advokáta.

Jak jsem již zmínila dříve, došlo touto novelou k harmonizaci zákona se třemi evropskými směrnici¹⁶⁹.

Jelikož se požadavky na získání určité kvalifikace v EU stát od státu různí, vzniká tak problém při realizaci svobody volného pohybu osob a služeb. Důležitou roli v této problematice hraje **směrnice 89/48/EHS**, jenž se zabývá obecným uznáváním kvalifikací a stala se tak významným prostředkem k odstranění této překážky. Každý právník si tak na jejím základě může nechat v jakémkoli členském státě uznat svůj vysokoškolský diplom (pokud odborné vzdělání trvalo alespoň 3 roky), přičemž tam může svou činnost vykonávat dále pod titulem, který je v hostitelském státě užíván.¹⁷⁰

Směrnice 77/249/EHS a 98/5/ES se pak týkají především povolání advokáta. Obě shodně uvádí, že právník je oprávněn vykonávat v hostitelském státě stejné činnosti jako tam vystudovaní právníci, tzn. může poskytovat právní rady ohledně svého domovského práva, mezinárodního a komunitárního práva, stejně jako práva hostitelského státu, přičemž při všech těchto činnostech může používat svůj domovský titul (vyjádřený v jazyce hostitelského státu).¹⁷¹

Pokud jde o samotný pojem evropského advokáta, nejedná se o žádné nové profesní označení.¹⁷² Evropským advokátem se myslí fyzická osoba, státní příslušník některého z členských států EU nebo Dohody o evropském hospodářském prostoru, která zde získala oprávnění poskytovat právní služby.¹⁷³

Zákon tento institut upravuje v části třetí, přičemž evropské advokáty rozlišuje na hostující a usazené. Primárním rozdílem je ten, že oproti usazenému evropskému advokátovi, který poskytuje právní služby na území ČR soustavně, hostující evropský advokát je poskytuje pouze dočasně nebo příležitostně. Vedle toho jej Komora na rozdíl od usazeného evropského advokáta

¹⁶⁸ viz. § 35o ZA.

¹⁶⁹ Těmi jsou: 1) Směrnice Rady 89/48/EHS o obecné úpravě pro uznávání vysokoškolských diplomů udělených po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělání, 2) Směrnice Rady 77/249/EHS k usnadnění účinného uplatňování svobody poskytovat služby právníky a 3) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES k usnadnění trvalého výkonu povolání právníka v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace.

¹⁷⁰ JÁNSKÁ, Zuzana. *Výkon právnických povolání v Evropské unii* [online]. epravo.cz, [cit. 14. února 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/vykon-pravnickych-povolani-v-evropske-unii-21696.html>>.

¹⁷¹ Tamtéž.

¹⁷² CHUDÁČKOVÁ, Markéta. *Evropský advokát*. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 8, s. 17 - 29.

¹⁷³ JÁNSKÁ, Zuzana. *Výkon právnických povolání v Evropské unii* [online]. epravo.cz, [cit. 14. února 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/vykon-pravnickych-povolani-v-evropske-unii-21696.html>>.

nezapisuje do seznamu evropských advokátů, který vede; nemůže být členem sdružení ani společníkem společnosti a není oprávněn účastnit se sněmu. Shodně pak ani jeden z nich nemůže být volen do orgánů Komory, byť usazený evropský advokát je de facto jejím členem.¹⁷⁴

¹⁷⁴ § 35f – 35r ZA.

5 ADVOKACIE VE VELKÉ BRITÁNII

Samotná podstata advokacie se stát od státu neliší, tzn. stejně jako v ČR, tak ve Velké Británii (dále jen „Británie“) i ostatních členských státech EU, je pod tímto pojmem zahrnuto poskytování právních služeb advokáty. Pomineme-li odlišný právní systém Británie¹⁷⁵, jakožto primární a nejpodstatnější rozdíl, jenž činí tuto zemi oproti ostatním evropským státům unikátní, v oblasti advokacie tento stát vyniká v tom, že jako jediný výkon profese advokáta rozděluje, a to mezi „barristry“ a „solicitory“.

Jelikož v ČR advokacii vykonávají pouze advokáti, přičemž k žádnému takovému rozlišování nedochází, ráda bych v této kapitole přiblížila základní rozdíly a pojetí obou těchto právnických profesí, včetně vymezení podmínek nutných pro jejich výkon, kdy v závěru se zaměřím na to, za jakých předpokladů mohou advokacii v Británii vykonávat čeští právníci.

Barristři, resp. obhájci, jak bychom je taktéž mohli nazvat, disponovali do roku 1990 výlučným právem zastupovat klienty u vyšších soudů.¹⁷⁶ Dnes jsou činní obvykle jako specializovaní právní poradci v advokátních komorách a účastní se soudních řízení.¹⁷⁷ Stejně jako advokáti v ČR i oni jsou osobami samostatně výdělečně činnými.¹⁷⁸ Vždycky tomu tak ale nebylo. Dříve byli barristři zaměstnáváni solicitory, pouze jejichž prostřednictvím s nimi mohli klienti do roku 2004 konzultovat svůj právní problém.¹⁷⁹ Oproti solicitorům disponují vyšší znalostí precedentů¹⁸⁰ a jelikož podstatu jejich práce tvoří především zastupování klientů u soudů, k čemuž jsou ostatně primárně odborně vyškoleni, oplývají i lepšími prezentačními schopnostmi¹⁸¹.

Každý barrister musí být členem tzv. „Inns of court“. Jedná se o 4 londýnská sdružení barristrů (Gray's Inn, Lincoln's Inn, Inner Temple a Middle Temple), jež mají na starost zejména vzdělávání svých členů.¹⁸² Obdobou ČAK a řídicím orgánem všech barristrů, v rámci kterého tato

¹⁷⁵ Velká Británie je tradiční zemí obyčejového práva, založeného na systému precedentů, tj. soudních rozhodnutí, jež jsou na rozdíl od ČR právně závazné (v ČR mluvíme pouze o závaznosti faktické).

¹⁷⁶ DARBYSHIRE, Penny. *Darbyshire on the English legal system*. 10. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 384.

¹⁷⁷ *Zpět do školních skamen aneb studium práva v Anglii* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 8. března 2011 [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.co.uk/2011/03/zpet-do-skolnich-skamen-aneb-studium.html>>.

¹⁷⁸ *Právníká povolání – Anglie & Wales* [online]. e-justice.cz, [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-ew-cs.do?pCountryId=uk&member=1>.

¹⁷⁹ DARBYSHIRE, Penny. *Darbyshire on the English legal system*. 10. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 384.

¹⁸⁰ BERÁNKOVÁ, Jitka. *Povolání advokáta v České republice a zásadní změny v souvislosti s novelou zákona o advokacii*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 161.

¹⁸¹ DARBYSHIRE, Penny. *Darbyshire on the English legal system*. 10. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 421 - 422.

¹⁸² Tamtéž, s. 385, 392.

sdužení působí, je „Bar Council“ (Advokátní komora anglických a waleských advokátů). Jako taková především zastupuje zájmy advokátů a usiluje o zachování kvality této profese.¹⁸³

Aby se člověk mohl stát barristrem, musí splnit řadu podmínek. Cestu k této právnické profesi můžeme rozdělit do 3 fází. První a primární z nich je získání vysokoškolského vzdělání, ať už v oboru právo nebo v jiném oboru, doplněném o tzv. „conversion course“ (dorovnávací kurz). Dalším krokem je absolvování tzv. „Bar Professional Training Course“, praktického kurzu, v rámci kterého budoucí barristři získávají praxi v řadě oblastí nutných pro výkon advokacie, jako je např. studování a rozbor případů, vyjednávání, sepisování návrhů a jiných právních dokumentů, apod., a následné složení závěrečné zkoušky pro barristry. Celková délka tohoto kurzu činí 1 rok, je-li vykonáván prezenčně, nebo 2 roky dálkově. Po jeho úspěšném absolvování je tato osoba předsedou jednoho ze sdružení barristrů přizvána k soudu, na základě čehož získává titul barristra. Aby však tuto profesi mohl vykonávat samostatně, musí projít ještě poslední fází, kterou je jednoroční koncipientská praxe pod dohledem zkušeného barristra. Tato je rozdělena do dvou částí, kdy prvních 6 měsíců koncipient převážně sleduje činnost svého školitele, příp. sepisuje jednoduché návrhy. Následujících 6 měsíců pak již vykonává některé činnosti barristra samostatně, avšak stále pod jeho dohledem.¹⁸⁴

Nejvyšším stupněm, kterého mohou barristři ve své kariéře dosáhnout je titul „královského rady“¹⁸⁵, jež uděluje sama královna na doporučení lorda kancléře¹⁸⁶. Tito advokáti se pak zabývají nejdůležitějšími a nejsložitějšími kauzami.¹⁸⁷

Vedle barristrů vykonávají v Británii advokátní profesi také **solicitoři**. Na rozdíl od barristrů pracují tito právní zástupci v advokátních kancelářích, přičemž hlavní náplň jejich práce spočívá především v přípravě podkladů pro soudní řízení a poskytování právního poradenství.¹⁸⁸ Stejně jako barristři mohou své klienty zastupovat u nižších soudů (se speciální kvalifikací taktéž u vyšších instancí). Oproti barristrům mohou svou profesi vykonávat nejen jako soukromí podnikatelé, ale také jako společníci v partnerství nebo jako zaměstnanci.¹⁸⁹ Od roku

¹⁸³ *Právnická povolání – Anglie & Wales* [online]. e-justice.cz, [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-ew-cs.do?pCountryId=uk&member=1>.

¹⁸⁴ *How to become barrister* [online]. barcouncil.org.uk, [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <<http://www.barcouncil.org.uk/becoming-a-barrister/how-to-become-a-barrister/>>.

¹⁸⁵ Držitelem tohoto titulu je cca 10 % z celkového počtu barristrů.

¹⁸⁶ BERÁNKOVÁ, Jitka. *Povolání advokáta v České republice a zásadní změny v souvislosti s novelou zákona o advokacii*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, s. 163.

¹⁸⁷ *Právnická povolání – Anglie & Wales* [online]. e-justice.cz, [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-ew-cs.do?pCountryId=uk&member=1>.

¹⁸⁸ *Zpět do školních skamen aneb studium práv v Anglii* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 8. března 2011 [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.co.uk/2011/03/zpet-do-skolnich-skamen-aneb-studium.html>>.

¹⁸⁹ BOON, Andrew, LEVIN Jennifer. *The ethics and conduct of lawyers in England and Wales*. 2. vydání. Oxford: Hart, 2008, s. 27, 33.

1980 vzrostl počet solicitorů v Anglii a Walesu o 210 %, kdy k dnešnímu dni jich zde působí více než 100 tisíc.¹⁹⁰

Solicitoři jsou zastupováni „Law Society“, organizací, jejímž základním účelem je prosazování zájmů svých členů, organizace školení, ale především jednání s vládou a ostatními subjekty. Od roku 2007 zde navíc jako regulační orgán právních zástupců působí „Solicitors Regulation Authority“ (dále jen „SRA“), jenž se zabývá vytvářením a kontrolou dodržování standardů profese, stejně jako disciplinárními záležitostmi.¹⁹¹

Pokud jde o podmínky pro výkon profese solicitora, ty jsou následující. Základem je absolvování tříletého vysokoškolského vzdělání v oboru právo, na nějž navazuje jednoroční prezenční (nebo dvouletý dálkový) kurz, tzv. „Legal Practice Course“, v rámci kterého uchazeči získávají odborné znalosti potřebné pro výkon profese. Po něm následuje povinná koncipientská praxe u solicitora, tzv. „Practice-based training“ v délce trvání 2 let, je-li vykonávána na plný úvazek, nebo po delší dobu v případě částečného úvazku¹⁹². Jakmile toto vše uchazeč splní, může být přijat mezi ostatní solicitory.¹⁹³ Profesi pak lze vykonávat na základě certifikátu, jenž vydává SRA po úspěšném složení konečné zkoušky solicitora a jehož platnost musí být každoročně obnovována.¹⁹⁴

Zde je na místě poznamenat, že nikdo nemůže být činný zároveň jako barrister i solicitor. Ovšem nic nebrání možnosti být kvalifikován pro obě tato právníká povolání.¹⁹⁵ S ohledem na čas, jenž příprava na jednotlivé profese zabere, a také nemalé finanční prostředky¹⁹⁶, které je nutné do ní investovat, se však bude jednat spíše o jev výjimečný.

Jelikož se rozdíl mezi oběma profesemi postupně vytrácí, stoupají v poslední době **tendence o jejich sloučení**. Názory na tuto otázku se pochopitelně rozcházejí. Zastánci sloučení argumentují především náklady a možností narušení důvěry u klientů. Nevidí důvod, proč by měl klient platit jak barristra, který jej bude hájit u soudu, tak solicitora, jenž pro něj vykoná ostatní činnost, když by si mohl najmout jednoho právníka, který by dělal vše, jako je tomu jinde v Evropě. Pokud jde o možnost narušení důvěry u klientů, stále častěji se vyskytují případy, kdy

¹⁹⁰ DARBYSHIRE, Penny. *Darbyshire on the English legal system*. 10. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 391.

¹⁹¹ *Právníká povolání – Anglie & Wales* [online]. e-justice.cz, [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-ew-cs.do?pCountryId=uk&member=1>.

¹⁹² V rámci této praxe je nutné absolvovat ještě „Professional Skills Course“, jenž trvá cca 20 dní a zahrnuje 3 části – finanční a obchodní dovednosti, obhajobu a komunikační schopnosti a péči o klienta a profesní standardy.

¹⁹³ *Becoming a solicitor. Start planning your future today*. [online]. lawsociety.org.uk, [cit. 20. února 2013]. Dostupné na <<http://www.lawsociety.org.uk/careers/becoming-a-solicitor/>>.

¹⁹⁴ DARBYSHIRE, Penny. *Darbyshire on the English legal system*. 10. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 386.

¹⁹⁵ Tamtéž, s. 402.

¹⁹⁶ Např. na Právnícké fakultě Northumbria University v Newcastleu, kde jsem měla čest 1 semestr studovat v rámci programu Erasmus, vyjde 1 rok studia na skoro 9 000 liber, Bar Professional Training Course na 12 500 liber a Legal Practice Course na 9 400 liber. I přesto, že britská vláda poskytuje studentům půjčky, jedná se o nemalé částky, jež musí budoucí barrister nebo solicitor vynaložit, a které si ne všichni mohou dovolit.

solicitor požádá Advokátní komoru o pověření konkrétního barristra, který by měl jeho klienta hájit u soudu, avšak místo toho se mu jeho požadavek zpravidla na poslední chvíli vrátí s tím, že je barrister zaneprázdněn. Solicitor pak čelí problému, kdy musí narychlo najít barristra jiného nebo povolit obhajobu některému ze stejné komory, kterého klient nebo ani on vůbec nemusí znát. Nezřídka se tak stává, že se klient u soudu setkává s úplně cizím člověkem, ke kterému logicky nemá takovou důvěru, jako k tomu, jenž měl být původně jeho obhajobou pověřen.¹⁹⁷

Naproti tomu odpůrci sloučení uvádějí jako argumenty proti zejména následující. Díky tomu, že jiný právník tzv. „proseje“ relevantní fakta konkrétního případu, není činnost barristrů narušována klienty a ti se tak mohou více koncentrovat na speciální věci dané kauzy. Dále by podle nich sloučení způsobilo snížení kvality obhajoby a s ohledem na vyšší režie solicitorů i celkové zvýšení nákladů. Pomineme-li skutečnost, že principem, jenž zde ovládá soudní řízení, je princip ústnosti, vyžadující dobře připraveného a zkušeného obhájce s výbornými komunikačními schopnostmi, které jsou typické právě pro barristry, jedním z mnoha dalších důvodů je i samotný fakt, že soudní řízení v Británii spočívá v jednotných déletrvajících slyšeních, jež vyžadují čas a plnou pozornost, což si někteří solicitoři nemohou dovolit.¹⁹⁸

5.1 Možnosti výkonu advokacie ve Velké Británii pro české právníky

Způsobů, jak lze vykonávat advokacii v Británii, je několik. Vstupem ČR do EU se nám otevřela možnost výkonu profese advokáta jako usazený nebo hostující evropský advokát. Málokdo však ví, že stejně tak zde lze advokacii vykonávat na základě absolvování tzv. dorovnávacího kurzu.

Usazování a hostování bylo českým advokátům, stejně jako advokátům z ostatních členských států EU, umožněno na základě již několikrát zmíněných směrnic, konkrétně pak směrnice 98/5/ES a 77/249/EHS. Jelikož profesi českého advokáta v Británii více odpovídá povolání solicitorů, zaměřím svou pozornost právě na ně.

Základním předpokladem pro možnost výkonu advokacie jako usazený evropský advokát je povinnost zápisu v advokátní komoře (v případě individuálního evropského advokáta u Law Society a pokud chce advokát provozovat praxi jako společník - u SRA). K tomu, aby byl uchazeč do advokátní komory zapsán, je třeba splnit řadu podmínek^{199 200}.

¹⁹⁷ DARBYSHIRE, Penny. *Darbyshire on the English legal system*. 10. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2011, s. 421 - 422.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 422 – 423.

¹⁹⁹ Musí prokázat: občanství EU; skutečnost, že titul, který používá, je považován za profesní označení advokáta (viz. Příloha č. 3); registraci u ČAK; oprávněnost výkonu praxe v ČR a nevedení disciplinárního řízení proti jeho osobě (tato potvrzení, vydaná ČAK, nejsou-li k dispozici v angličtině, musí být doplněna úředně ověřeným překladem

Získá-li advokát status usazeného advokáta, způsob výkonu jeho profese není nikterak omezen, tzn. je oprávněn ke všem činnostem vykonávaným domácími solicitory. Jakmile je registrován, musí při své činnosti dodržovat tamní zákony a pravidla, stejně jako profesní normy. Zároveň však zůstává vázán svými pravidly domácími. Po 3 letech nepřetržité praxe je pak oprávněn stát se příslušníkem solicitorů, aniž by musel skládat jakékoli zkoušky.²⁰¹

Na rozdíl od usazeného advokáta, ohlášení o poskytování právních služeb či zápis v advokátní komoře u hostujícího evropského advokáta není povinné. Kdykoliv však může být ze strany Law Society nebo SRA požádán o prokázání svého statusu evropského advokáta. Stejně jako usazený advokát, i on může v Británii vykonávat stejnou činnost jako ostatní solicitoři. Zastupuje-li však klienty před soudy nebo jinými orgány, je jeho povinností upozornit na to, že je hostujícím evropským advokátem a zastupováním musí být spolu s ním současně pověřen britský solicitor. Vykonává-li profesi jako spolupracující advokát, musí být ve shodě s místním solicitem, jenž je u Law Society, příp. u SRA zapsán. To, že svou činnost musí vykonávat v souladu s místními právními předpisy, je samozřejmostí.²⁰²

Vedle těchto možností zde mohou právníci, jež získali titul v jiné zemi než v Británii, vykonávat profesi advokáta taktéž **na základě tzv. dorovnávacího kurzu (conversion course)**. Jedná se o jednoroční kurz, jehož úspěšným absolvováním lze získat titul pro praktikování práva v Británii, na který pak následně navazuje buď Bar Professional Training Course nebo Legal Practice Course, podle toho, zda se právník chce v budoucnu věnovat profesi barristra nebo solicitora. Absolvováním tohoto dorovnávacího kurzu se tak jeho účastníci stávají v Británii plnohodnotně vystudovanými právníky.

Ostatně jak jsem již uvedla dříve, je tato možnost přístupná nejen cizincům s vysokoškolským vzděláním a titulem získaným v oboru právo, ale také samotným Britům, jsou-li držitelem titulu z jiného oboru než je právo, ale rádi by se věnovali advokátské profesi.

a nesmí být starší než 3 měsíce); běžné zdržování se v Británii. Vedle toho musí uvést datum, od kdy má v úmyslu začít v Británii působit, detaily o struktuře advokátní firmy a předložit potvrzení o pojištění.

²⁰⁰ Podmínky pro usazování a hostování advokátů v některých zemích EU. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1 - 2, s. 81.

²⁰¹ *Komparativní studie_Hostování a usazování advokátů* [online]. cak.cz, [cit. 21. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=8837>>.

²⁰² Podmínky pro usazování a hostování advokátů v některých zemích EU. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1 - 2, s. 82.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo přiblížit jednu z nejrozšířenějších právnických profesí. Jedná se o téma velmi rozsáhlé, a proto nebylo možné věnovat se všem otázkám dopodrobna. Ačkoli některé otázky nejsou v práci vůbec řešeny a naopak jiné by mohly být rozebrány více do hloubky, je tak činěno čistě záměrně, jelikož uměním není jen napsat toho co nejvíc, ale především vystihnout podstatu věci a podat tak čtenáři ucelený přehled o zvoleném tématu ve stanoveném rozsahu, což se mi myslím povedlo.

Co se týče správněprávního pojetí, advokacie je řazena k zájmové samosprávě. Nutným předpokladem tedy bylo vymezení stěžejních pojmů, přičemž co autor, to názor a vlastní definice. Stejně jako jednotliví autoři pojmají odlišně veřejnou správu, neexistuje ani jednotná definice samosprávy. Ať už vezmeme za svou jakoukoli, ani jeden z autorů nezůstává pouze u definice, nýbrž každý tu svou následně rozvádí a doplňuje vymezením základních pojmových znaků, které musí být dány, aby se o samosprávu vůbec jednalo. Ač se to nemusí zdát, vytvoření vlastní nové definice - definovat jinými slovy něco, co již bylo několikrát definováno - není úkolem vůbec jednoduchým, ne-li vůbec možným. Namísto pokusů o vytvoření nové definice se mi jeví daleko vhodnějším přístup prof. V. Sládečka, který ve své publikaci *Obecné správní právo* přibližuje pojetí tohoto pojmu z pohledu různých autorů, necht' každý přijme za svou to, jenž se mu zdá tím nejlépe samosprávu vystihující. Pokud jde o zájmovou samosprávu, ta je v některých učebnicích správního práva ztotožňována se samosprávou profesní. Dle mého názoru je toto zaměňování nevhodné, spíše pak matoucí, když profesní samospráva je pouze jakýmsi „poddruhem“ samosprávy zájmové, jelikož výkon určité profese je právě tím společným zájmem, jenž určité subjekty sdružuje.

Pokud jde o úlohu, jež advokacie ve společnosti sehrává, jejím hlavním úkolem a smyslem je stejně jako u jiných právnických profesí ochrana, resp. obrana práv a oprávněných zájmů klienta, jako realizace jeho ústavně zaručeného práva na soudní a jinou právní ochranu.

Advokacii nelze vykonávat, aniž by advokát nebyl členem České advokátní komory - samosprávné stavovské organizace všech advokátů, jenž je největší právnickou profesní organizací v ČR. Vedle stručného rozboru její organizační struktury, tj. složení a pravomocí jednotlivých orgánů, a přiblížení některých mezinárodních organizací, je největší pozornost věnována její normotvorné činnosti. Právní povaha stavovských předpisů není do dnešního dne zcela vyřešenou otázkou, a proto se právě ona stala v rámci pojednání o ČAK středem mé pozornosti. Mnozí autoři, např. D. Dvořáček a Z. Koudelka jim shodně přisuzují povahu předpisů právních, a to zejména z důvodu, že plně vyhovují kritériím pro sekundární

normotvorbu a jsou nadány všeobecnou závazností - tzn., zavazují každého, kdo chce být advokátem. Naproti tomu prof. V. Sládeček stojí v kontradiktorním postavení, když pojmání stavovských předpisů jako předpisů právních striktně odmítá, a to především s ohledem na ustanovení čl. 79 odst. 3 Ústavy a z důvodu jejich nemožnosti obecně zavazovat fyzické a právnické osoby. V souladu s názorem D. Hendrycha je tak považuje, vedle předpisů vnitřních, za jednu z forem autonomní normotvorby, tj. předpisy statutární. Základní rozdíl mezi předpisy vnitřními a statutárními je pak spatřován v samotných účincích, kdy předpisy statutární mají účinky vůči svým členům, kdežto předpisy vnitřní vůči podřízeným subjektům. Mám-li k této problematice zaujmout své vlastní stanovisko, shoduji se plně s tvrzením prof. Sládečka. Jelikož obecnost je nutné posuzovat ve vztahu k celé společnosti, neodpovídají dle mého názoru stavovské předpisy kritériím pro sekundární legislativu, konkrétně pak právě kritériu obecné závaznosti. Dalším důvodem proč nejsou tyto předpisy považovány za předpisy právní je ustanovení čl. 79 odst. 3 Ústavy, kde zmocnění orgánů zájmové samosprávy k vydávání právních předpisů absentuje. Stavovské předpisy se tak blíží předpisům vnitřním. Jelikož však v rámci Komory nehovoříme o vztazích nadřízenosti a podřízenosti, když všichni členové zde vystupují v absolutně rovném postavení, není možné je považovat ani za předpisy vnitřní. Z tohoto důvodu se mi shodně s prof. Sládečkem a D. Hendrychem jeví jako vhodné označení stavovských předpisů jako předpisů statutárních. S podporou těchto teoretických východisek by bylo dle mého názoru vhodné nazírání na povahu stavovských předpisů ujednotit a do budoucna je považovat nikoli za předpisy vnitřní, ale operovat s nimi jako s předpisy statutárními.

Za stěžejní bod kapitoly věnované povolání advokáta považuji především otázku týkající se snahy o prodloužení koncipientké praxe, jež byla v poslední době dosti kontroverzní a hodně diskutovanou. Ačkoli hlavním argumentem k tomuto kroku ze strany ČAK byla prý pouze snaha o zvýšení snižující se kvality budoucích advokátů, podle mého názoru byl hlavní důvod jiný, a to především strach advokátů z narůstající konkurence a obava o jejich zisk. Díky protestům, které proběhly ze strany studentů a právních koncipientů, ČAK naštěstí od svého záměru upustila. Pokud snahou Komory bylo opravdu zlepšení kvality budoucích advokátů, měla by se toho podle mého názoru snažit docílit jinak, než že umožní advokátům delší „vykořisťování“ koncipientů, kterým tak více znesnadní přístup k výkonu této profese. Jako možná řešení jsem navrhla např. omezení maximálního počtu koncipientů, kterým advokát může být školitelem a zavedení tzv. „mini-zkoušek“.

Poslední kapitolu své práce jsem věnovala přiblížení advokacie ve Velké Británii a možnost, které se pro výkon advokacie v této zemi nabízí pro české právníky. Pomineme-li odlišný právní systém, jakožto primární a nejpodstatnější rozdíl, jež činí tuto zemi unikátní,

největším a hlavním rozdílem oproti ČR v oblasti advokacie je samotné rozdělení této právnické profese.

Důvodem pro volbu advokacie jako tématu pro mou diplomovou práci byl především velký zájem o výkon právě tohoto právnického povolání.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

MONOGRAFIE

- 1) SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 464 s.
- 2) PRŮCHA, Petr. *Správní právo: obecná část*. 7. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 418 s.
- 3) HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 837 s.
- 4) MERKL, Adolf. *Obecné právo správní – díl 2*. Praha: Orbis, 1932. 244 s.
- 5) POŠVÁŘ, Jaroslav. *Obecné pojmy správního práva*. Brno: Právnický, 1946. 103 s.
- 6) BERAN, Karel. *Právnícké osoby veřejného práva*. Praha: Linde, 2006. 191 s.
- 7) KOUDELKA, Zdeněk. *Právní předpisy samosprávy*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. 346 s.
- 8) SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde, 1997. 437 s.
- 9) BALÍK, Stanislav. *Advokacie včera a dnes*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2000. 256 s.
- 10) BALÍK, Stanislav. *Minulost, přítomnost a perspektivity advokacie*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998. 106 s.
- 11) MACKOVÁ, Alena. *Právní pomoc advokátů a jejich dostupnost*. Praha: C. H. Beck, 2001. 240 s.
- 12) BERÁNKOVÁ, Jitka. *Povolání advokáta v České republice a zásadní změny v souvislosti s novelou zákona o advokacii*. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 180 s.
- 13) DARBYSHIRE, Penny. *Darbyshire on the English legal system*. 10. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2011, 634 s.
- 14) BOON, Andrew, LEVIN Jennifer. *The ethics and conduct of lawyers in England and Wales*. 2. vydání. Oxford: Hart, 2008, 446 s.

PŘÍSPĚVKY VE SBORNÍCÍCH

HENDRYCH, Dušan. Autonomní normotvorba v českém správním právu. In *Právní stát – současnost a budoucnost. Sborník semináře veřejného práva*. Praha: Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Právnická fakulta Univerzity v Bernu, 1998, 171 s.

KOMENTÁŘE

SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Zákon o advokacii. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, 651 s.

PRÁVNÍ PŘEDPISY

ČR

- 1) Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 2) Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- 4) Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění zákona č. 79/2006 Sb. účinném ke dni 1. dubna 2006
- 5) Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění zákona č. 228/2002 Sb. účinném ke dni 1. května 2004
- 6) Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění zákona č. 219/2009 Sb. účinném ke dni 1. září 2009

EU

- 1) Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
- 2) Směrnice Rady 89/48/EHS o obecné úpravě pro uznávání vysokoškolských diplomů udělených po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělání
- 3) Směrnice Rady 77/249/EHS k usnadnění účinného uplatňování svobody poskytovat služby právníky
- 4) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES k usnadnění trvalého výkonu povolání právníka v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace

ODBORNÉ ČLÁNKY

- 1) SLÁDEČEK, Vladimír. Ještě k povaze předpisů zájmové samosprávy. *Právní rozhledy*, 2008, roč. 16, č. 4, s. 130 - 138.

- 2) ZÁŘECKÝ, Pavel. O samosprávě. *Správní právo*, 1997, č. 6, s. 321 - 338.
- 3) DVORÁČEK, Dan. Právní povaha předpisů zájmové samosprávy. *Právní rozhledy*, 2006, č. 24, s. 882 – 887.
- 4) KOUDELKA, Zdeněk. Zájmová samospráva a její předpisy. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 5, s. 9 – 18.
- 5) RAČOK, Michal. Několik úvah nad poslední novelou zákona o advokacii. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 2, s. 5 - 6.
- 6) CHUDÁČKOVÁ, Markéta. Evropský advokát. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 8, s. 17 - 29.
- 7) UPPALURI, Rao. UIA (Mezinárodní svaz advokátů). *Bulletin advokacie*, 1998, č. 9, s. 94 – 96.
- 8) PELIKÁNOVÁ, Radka. AIJA & mladí čeští advokáti aneb je všechno, jak má být? *Bulletin advokacie*, 2001, č. 3, s. 106.
- 9) VLK, Václav. Stavovská legislativa (slovo do diskuse). *Bulletin advokacie*, 2007, č. 2, s. 60 – 61.
- 10) KOUDELKA, Zdeněk. Normotvorba advokátní komory. *Bulletin advokacie*, 1995, č. 2, s. 7 – 10.
- 11) Podmínky pro usazování a hostování advokátů v některých zemích EU. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 1 - 2, s. 69 - 82.

JUDIKATURA

- 1) Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 25. 11. 1993, sp. zn. II. ÚS 75/93
- 2) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 31. 5. 2004, sp. zn. 5 As 34/2003
- 3) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 7 Cdo 14/92
- 4) Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2679/2006
- 5) Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 6. 6. 2012, sp. zn. 6 Ads 30/2012 – 47

MIMOSOUDNÍ ROZHODNUTÍ

- 1) Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 12. 5. 1995, ve věci K 62/95

- 2) Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 9. 12. 2005, ve věci K 97/05
- 3) Rozhodnutí kárné komise kárného senátu ČAK ze dne 5. 2. 2010, ve věci K 14/2009

INTERNETOVÉ ZDROJE

- 1) *Stavovské předpisy*. cak.cz, [cit. 4. listopadu 2011]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?pgid=23>>.
- 2) *Česká advokátní komora*. cak.cz, [cit. 2. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/>>.
- 3) *Conseil of the Bars and Law Societies of Europe* [online]. 2011 [cit. 14. prosince 2011]. Dostupné na <http://www.ccbe.org/en/accueil/home_en.htm>.
- 4) *Union internationale des Avocats* [online]. 2011 [cit. 14. prosince 2011]. Dostupné na <<http://www.uianet.org/index.jsp>>.
- 5) GOLDSMITH, Jonathan. *Charta základních principů evropské advokacie a etický kodex advokátů Evropské unie* [online]. ccbe.eu, 2011 [cit. 23. října 2011]. Dostupné na <<http://www.ccbe.eu/index.php?id=32&L=0>>.
- 6) *Advokátům soukromá škola nestačí* [online]. cak.cz, [cit. 12. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7281>>.
- 7) NĚMEC, Petr. *Advokátní komore unikl návrh novely zákona o advokacii. Advokacii mění v cech drahých a nekvalitních služeb* [online]. blog.respekt.cz, 28. října 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://nemecpetr.blog.respekt.ihned.cz/c1-58183380-advokatni-komore-unikl-navrh-novely-zakona-o-advokacii-advokacii-meni-v-cech-drahych-a-nekvalitnich-sluzeb>>.
- 8) KODĚRA, Petr. *Rychlá otočka advokátní komory. Po protestech netrvá na delší praxi koncipientů* [online]. zpravy.ihned.cz, 16. listopadu 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://zpravy.ihned.cz/cesko/c1-58614020-koncipienti-dosahli-uspechu-delka-koncipientske-praxe-se-prodluzovat-zatim-nebude>>.
- 9) NĚMEC, Petr. *Kdo se může stát advokátem dle advokátní komory? Jen děti advokátů a bohatí?* [online]. blog.respekt.cz, 31. března 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://nemecpetr.blog.respekt.ihned.cz/c1-55251220-kdo-se-muze-stat-advokatem-dle-advokatni-komory-jen-deti-advokatu-a-bohati>>.

- 10) JAREŠOVÁ, Eva. *Právníci v nesnážích. Méně tučných kostí, více psů.* [online]. ceskapozice.cz, 11. července 2011 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://www.ceskapozice.cz/byznys/podnikani-trhy/mene-tucnych-kosti-vice-psu?page=0%2C0%2C3>>.
- 11) BOBEK, Michal. *(Auto)regulace a kartelizace: návrh na prodloužení koncipování ze 3 na 5 let* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 30. října 2012 [cit. 13. února 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2012/10/autoregulace-kartelizace-navrh-na.html>>.
- 12) *Trvalá spolupráce advokátů.* [online]. cak.cz, [cit. 14. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2935>>.
- 13) JÁNSKÁ, Zuzana. *Výkon právnických povolání v Evropské unii* [online]. epravo.cz, [cit. 14. února 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/vykon-pravnickych-povolani-v-evropske-unii-21696.html>>.
- 14) *Povinnosti advokáta* [online]. cak.cz, [cit. 15. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>>.
- 15) *Jaké podmínky musí splnit zahraniční advokát (pocházející ze země mimo EU), aby mohl poskytovat právní služby v České republice?* [online]. cak.cz, [cit. 15. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6605>>.
- 16) *Právníká povolání – Anglie & Wales* [online]. e-justice.cz, [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <https://e-justice.europa.eu/content_legal_professions-29-ew.cs.do?pCountryId=uk&member=1>.
- 17) *How to become barrister* [online]. barcouncil.org.uk, [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <<http://www.barcouncil.org.uk/becoming-a-barrister/how-to-become-a-barrister/>>.
- 18) *Zpět do školních skamen aneb studium práv v Anglii* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 8. března 2011 [cit. 19. února 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.co.uk/2011/03/zpet-do-skolnich-skamen-aneb-studium.html>>.
- 19) *Becoming a solicitor. Start planning your future today.* [online]. lawsociety.org.uk, [cit. 20. února 2013]. Dostupné na <<http://www.lawsociety.org.uk/careers/becoming-a-solicitor/>>.
- 20) *Komparativní studie_Hostování a usazování advokátů* [online]. cak.cz, [cit. 21. února 2013]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=8837>>.
- 21) *Martin Vychopeň: Advokacie je noblesní a především obrovsky odpovědné povolání* [online]. pravnicaradce.idnes.cz, 25. října 2012 [cit. 24. února 2013]. Dostupné na

<<http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-58072010-advokacie-je-noblesni-a-predevsim-obrovsky-odpovedne-povolani>>.

OSTATNÍ

- 1) Usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), ve znění pozdějších usnesení.
- 2) Usnesení Sněmu 3/1999 ze dne 8. listopadu 1999, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory, ve znění pozdějších usnesení.
- 3) Sdělení představenstva ČAK ze dne 13. října 2005, zásady pro posuzování žádostí o zápis do seznamu advokátních koncipientů, o umožnění vykonání advokátní zkoušky a o zápis do seznamu advokátů podle § 5 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) z hlediska požadavků stanovených v § 5 písm. b), c) a h) zákona.
- 4) *Věstník ČAK*, 28. února 2013, s. 15 – 26.

ANOTACE

Diplomová práce pojednává o jedné z nejrozšířenějších právnických profesí v ČR – o advokacii. Jelikož ze správněprávního hlediska je výkon advokacie řazen pod zájmovou samosprávu, teoretickým východiskem práce je definování základních pojmů, jako jsou veřejná správa, samospráva a zájmová samospráva. Advokacie jako taková prošla od dob svého vzniku dalekosáhlým vývojem, a proto zde není opomenut ani nástin jejího historického vývoje. Část práce je věnována České advokátní komoře – největší právní profesní organizaci v ČR, kdy vedle organizace a fungování je největší pozornost věnována především její normotvorné činnosti. Nicméně nejrozsáhlejší část práce je zaměřena na samotné povolání advokáta. Součástí je také stručná komparace české advokacie s advokací britskou.

ABSTRACT

Diploma thesis deals with one of the most common legal professions in the Czech Republic – with advocacy. Since administrative-law perspective the performance of advocacy is classified under the professional self-government, the theoretical basis of this work is definition of terms such as public administration, self-government and professional self-government. Advocacy as such has undergone since its inception far-reaching development, therefore there is not overlooked even outline of its historical development. Part of the work is devoted to the Czech Bar Association - the largest legal professional organization in the Czech Republic, where in addition to the organization and working, the greatest attention is paid to its legislative activities. However, the largest part of the work is focused on the legal profession itself. Also a brief comparison of Czech and British advocacy is included.

KLÍČOVÁ SLOVA

veřejná správa, profesní samospráva, advokacie, Česká advokátní komora, stavovské předpisy, advokát, advokátní koncipient, evropský advokát, barristři, solicitoři

KEYWORDS

public administration, professional self-government, advocacy, Czech Bar Association, professional regulations, advocate, articulated law clerk, European advocate, barristers, solicitors

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Strana 39

Věstník České advokátní komory 2009

Částka 2/2009

POZVÁNKA NA 5. SNĚM ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Představenstvo České advokátní komory

s v o l á v á

5. sněm České advokátní komory,

který se bude konat dne 16. října 2009 od 9:00 hodin v Kongresovém centru *Clarion Congress Hotel Prague*, Freyova 33, Praha 9 - Vysočany. Registrace účastníků sněmu bude zahájena v 8:00 hod.

NÁVRH POŘADU JEDNÁNÍ SNĚMU

Představenstvo České advokátní komory navrhuje následující pořad jednání sněmu:

1. Zahájení sněmu
2. Zpráva o počtu přítomných advokátů
3. Schválení pořadu jednání sněmu
4. Volba předsednictva sněmu a volební, mandátové a návrhové komise
5. Úvodní slovo předsedy České advokátní komory
6. Vystoupení hostů
7. Projednání návrhu na změnu Prozatímního volebního řádu sněmu České advokátní komory
8. Zahájení volby členů a náhradníků představenstva, členů kontrolní rady, kárné komise a odvolací kárné komise České advokátní komory
9. Vystoupení předsedy kontrolní rady
10. Vystoupení předsedy kárné komise
11. Vystoupení předsedy zkušební komise
12. Projednání návrhů, předkládaných sněmu ke schválení představenstvem České advokátní komory, a to
 - návrhu volebního řádu České advokátní komory;
 - návrhu usnesení sněmu, kterým se mění usnesení sněmu č. 3/1999 Věstníku, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory, ve znění usnesení sněmu č. 2/2002 Věstníku a usnesení sněmu č. 8/2005 Věstníku;
 - návrhu usnesení sněmu, kterým se mění usnesení sněmu č. 7/1999 Věstníku, kterým se schvaluje výše náhrad za ztrátu času stráveného výkonem funkcí v orgánech České advokátní komory a upravuje poskytování náhrad hotových výdajů;
 - návrhu usnesení sněmu, kterým se mění usnesení sněmu č. 5/1999 Věstníku, o sociálním fondu České advokátní komory, ve znění usnesení sněmu č. 3/2002 Věstníku a usnesení sněmu č. 7/2005 Věstníku;
13. Projednání dalších návrhů stavovských nebo jiných předpisů, pokud budou předloženy sněmu podle čl. 4 odst. 2 organizačního řádu České advokátní komory
14. Ukončení volby členů a náhradníků představenstva, členů kontrolní rady, kárné komise a odvolací kárné komise České advokátní komory
15. Obecná rozprava
16. Zpráva návrhové komise

17. Přijetí usnesení sněmu k návrhům vzešlým z obecné rozpravy
18. Oznámení výsledků volby členů a náhradníků představenstva, členů kontrolní rady, kárné komise a odvolací kárné komise České advokátní komory
20. Ukončení pracovní části sněmu

SPOLEČENSKÝ PROGRAM SNĚMU

Představenstvo České advokátní komory si dovoluje pozvat advokáty a jejich doprovod na slavnostní zakončení sněmu s programem v jednotlivých sálech Clarion Congress Hotelu Prague od 20:00 hodin s hudebním vystoupením a občerstvením.

POTVRZENÍ ÚČASTI NA SNĚMU

Představenstvo České advokátní komory žádá advokáty, aby svoji účast na sněmu a jeho slavnostním zakončení potvrdili nejpozději do 10. září 2009. K potvrzení účasti na sněmu lze použít registrační tiskopis, který vyšel v Bulletinu advokacie č. 6/2009; lze rovněž použít formulář zveřejněný na webových stránkách ČAK (www.cak.cz) v rubrice 5. Sněm České advokátní komory. V případě zájmu o ubytování v Clarion Congress Hotelu Prague je potřeba na adresu hotelu zaslat nejpozději do 31. 8. 2009 vyplněný ubytovací formulář, který vychází v Bulletinu advokacie a je též zveřejněn na webových stránkách ČAK v rubrice 5. sněm České advokátní komory.

5. SNĚM ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

Usnesení 5. sněmu České advokátní komory ze dne 16. října 2009

5. sněm České advokátní komory

I. bere na vědomí

1. zprávu o činnosti představenstva České advokátní komory ve funkčním období 2005 – 2009,
2. zprávu o hospodaření České advokátní komory,
3. zprávu o hospodaření se sociálním fondem České advokátní komory,
4. zprávu předsedy kontrolní rady České advokátní komory,
5. zprávu předsedy kárné komise České advokátní komory,
6. zprávu předsedy zkušební komise České advokátní komory;

II. zvolil

1. představenstvo České advokátní komory ve složení podle přílohy tohoto usnesení,
2. kontrolní radu České advokátní komory ve složení podle přílohy tohoto usnesení,
3. kárnou komisi České advokátní komory ve složení podle přílohy tohoto usnesení,
4. odvolací kárnou komisi České advokátní komory ve složení podle přílohy tohoto usnesení;

III. schvaluje

1. změnu prozatímního volebního řádu sněmu České advokátní komory, podle návrhu představenstva,
2. jednací řád sněmu České advokátní komory, podle návrhu představenstva s těmito změnami:
 - a) čl. 3 se zrušuje
 - b) návětí v čl. 4 odst. 1 zní: „Sněm zvolí z advokátů přítomných na sněmu veřejným hlasováním tyto orgány sněmu:“
 - c) čl. 19 se zrušuje
3. stálý volební řád sněmu České advokátní komory, podle návrhu představenstva s těmito změnami:
 - a) v čl. 3 odst. 4 se slova „je zasílána“ nahrazují slovy „jsou zasílány“ a slovo „opatřená“ slovem „opatřeny“.
 - b) v čl. 4 věta druhá zní: „Tato lhůta nesmí být kratší než 3 měsíce ode dne jejího uveřejnění na webových stránkách Komory, avšak neskončí dříve než 100 dní od dne, kdy byl svolán sněm způsobem uvedeným v § 42 odst. 6 zákona.“

c) čl. 14 zní:

„Čl. 14

Doplňovací volba

(1) V případě, že při volbě nebyl zvolen stanovený počet členů nebo náhradníků voleného orgánu Komory, koná se doplňovací volba. Při doplňovací volbě se volí tolik členů příslušného orgánu, o kolik méně, oproti počtu členů, popř. náhradníků, tohoto orgánu uvedenému v čl. 10 odst. 2, jich bylo zvoleno v řádné volbě.

(2) Kandidátní listinu pro doplňovací volby schvaluje volební komise na základě návrhů podaných jí na sněmu oprávněnými advokáty.

(3) Pro doplňovací volbu se použijí přiměřeně ustanovení tohoto volebního řádu s tím, že informace o kandidátovi sdělí sněmu předseda nebo jiný člen volební komise.“

4. usnesení sněmu, kterým se mění usnesení sněmu č. 3/1999 Věstníku, kterým se schvaluje organizační řád České advokátní komory, ve znění pozdějších předpisů, podle návrhu představenstva s těmito změnami:

a) v čl. 6 odst. 2 zní:

„(2) Sněm nejprve schválí na základě návrhu svolavatele sněmu pořad svého jednání.“

b) novelizační body č. 31 a 32 v čl. I. návrhu představenstva se zrušují.

5. usnesení sněmu, kterým se mění usnesení sněmu č. 5/1999 Věstníku, o sociálním fondu České advokátní komory, ve znění pozdějších stavovských předpisů, podle návrhu představenstva,

6. usnesení sněmu, kterým se mění usnesení sněmu č. 7/1999 Věstníku, kterým se schvaluje výše náhrad za ztrátu času stráveného výkonem funkcí v orgánech České advokátní komory a upravuje poskytování náhrady hotových výdajů, podle návrhu představenstva.

IV. ukládá

představenstvu České advokátní komory posoudit návrh na novelizaci usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (Etický kodex), který podal JUDr. Milan Kyjovský a který byl uveřejněn na str. 90 pod bodem I. Bulletinu advokacie č. 9/2009, a popřípadě v tomto smyslu tento stavovský předpis novelizovat.

V. prohlašuje,

že se Česká advokátní komora bude podílet všemi dostupnými prostředky na ochraně práv a oprávněných zájmů fyzických osob ve smyslu antidiskriminačního zákona. Za tím účelem bude Komora v součinnosti s Kanceláří Veřejného ochránce práv zejména pořádat školení advokátních koncipientů, pořádat vzdělávací akce pro advokáty a podporovat poskytování právní pomoci podle antidiskriminačního zákona advokáty.

SDĚLENÍ
Ministerstva spravedlnosti
č. 121/2007 Sb.

ze dne 10. května 2007,

kterým se oznamují profesní označení podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o advokacii

Ministerstvo spravedlnosti podle § 52a zákona č. 85/1996 Sb. , o advokacii, ve znění zákona č. 228/2002 Sb. , oznamuje profesní označení fyzických osob, které jsou podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o advokacii oprávněny poskytovat právní služby na území České republiky:

Belgie:	Avocat / Advocaat
Bulharsko:	АДВОКАТ
Dánsko:	Advokat
Estonsko:	Vandeadvokaat
Finsko:	Asianajaja / Advokat
Francie:	Avocat
Irsko:	Barrister / Solicitor
Island:	Lögmaður
Itálie:	Avvocato
Kypr:	Δικηγόρος
Lichtenštejnsko:	Rechtsanwalt
Litva:	Advokatas
Lotyšsko:	Zvērināts advokāts
Lucembursko:	Avocat-avoué
Maďarsko:	Ugyvéd
Malta:	Avukat / Prokuratur Legali
Německo:	Rechtsanwalt
Nizozemí:	Advocaat
Norsko:	Advokat
Polsko:	Adwokat / Radca prawny
Portugalsko:	Advogado
Rakousko:	Rechtsanwalt
Rumunsko:	Avocat
Řecko:	Δικηγόρος
Slovensko:	Advokát
Slovensko:	Odvetnik / Odvetnica
Spojené království:	Advocate / Barrister / Solicitor
Španělsko:	Abogado
Švédsko:	Advokat
Švýcarsko:	Avocat / Advokat / Rechtsanwalt / Anwalt / Fursprecher / Fursprech / Avvocato

Ministr:
JUDr. Pospíšil v. r.

Sdělení Ministerstva spravedlnosti č. 121/2007 Sb., kterým se oznamují profesní označení podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o advokacii, bylo uveřejněno v částce 44/2007 Sbírky zákonů, rozeslané dne 24. 5. 2007.